



**Идентифициране на  
социални и икономически последици  
от въвеждането на  
системата на делегираните бюджети  
за учителите**

**Резултати  
от  
национално анкетно проучване  
(март – април, 2013)**

# Цели и методология на изследването

## ОСНОВНА ЦЕЛ:

Идентифициране на социални и икономически последици за учителите от въвеждането на системата на делегираните бюджети в системата на училищното образование.

## РАЗРЕЗИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО:

- Целева група: ръководители на училища - оценки за опита и проблемите по прилагането на системата на делегираните бюджети в средното образование
  - Целева група: учители - мнения и нагласи за системата на делегираните бюджети, с акцент върху по-важни икономически и социални последици за тях.
- 

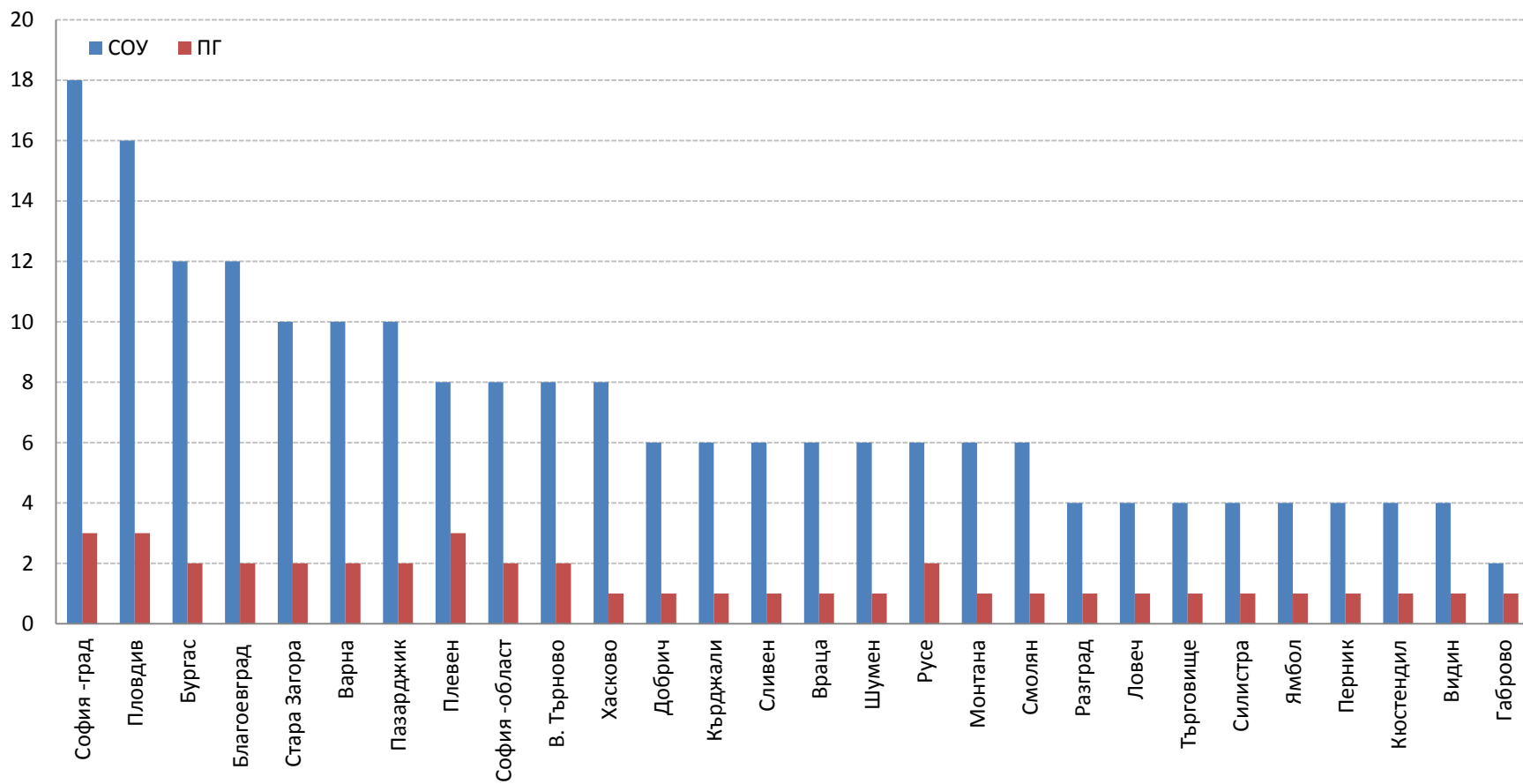
## МЕТОДИ:

- Деск анализ;
- Анкетно проучване;

## МЕТОДОЛОГИЯ:

- Извадка: квотна;
- Гнезда: публични СОУ и ПГ;
- Предствителност: представителна на национално равнище (случаен подбор и равен шанс на респондентите)

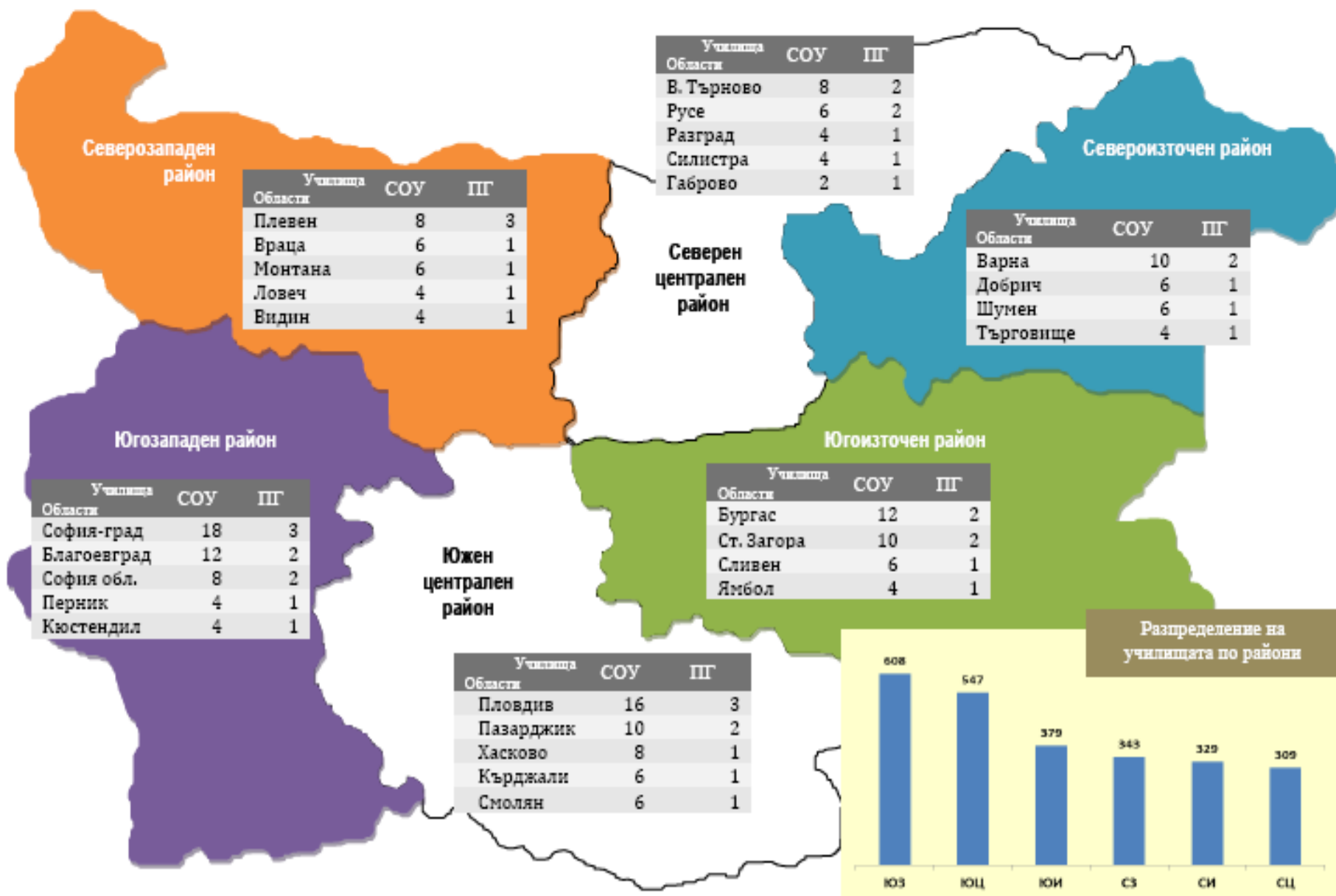
# Извадка



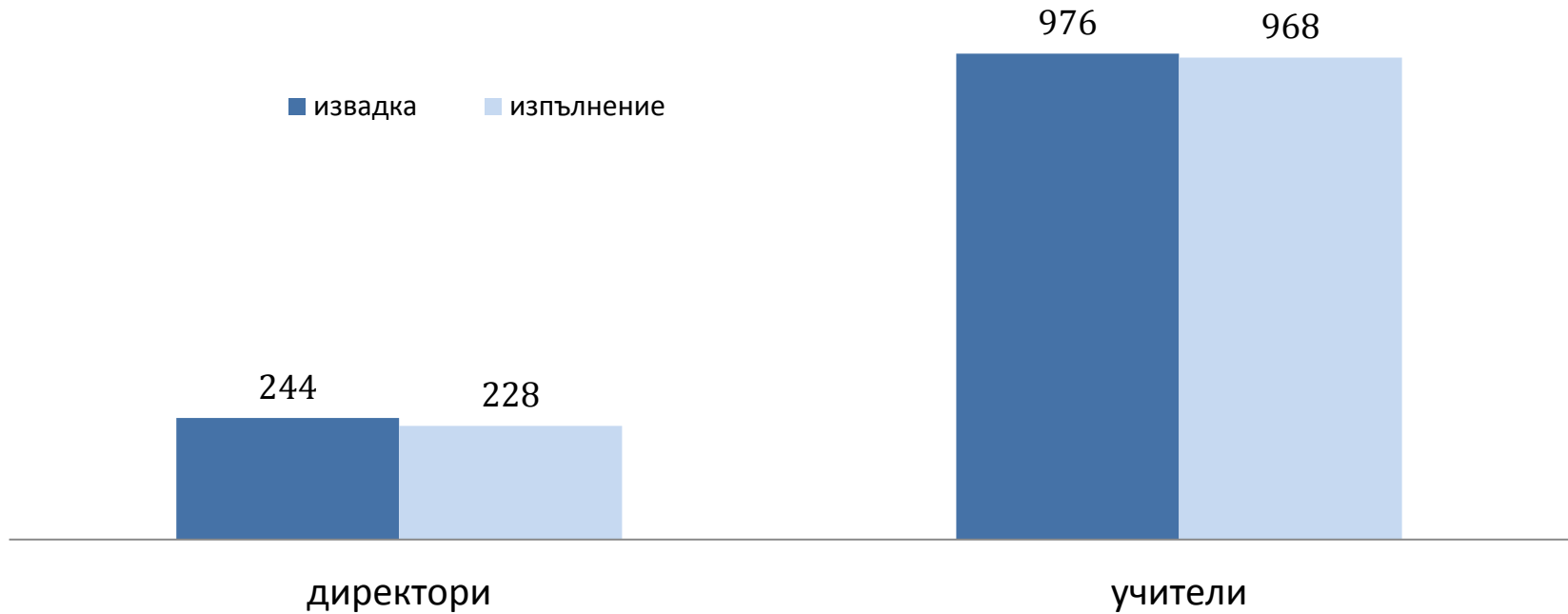
Общ брой СОУ – 2 062, от които 1 987 публични. Извадка СОУ – 202.

Общ брой ПУ – 453, от които 388 публични. Извадка ПУ – 42.

# Квоти на извадката по области

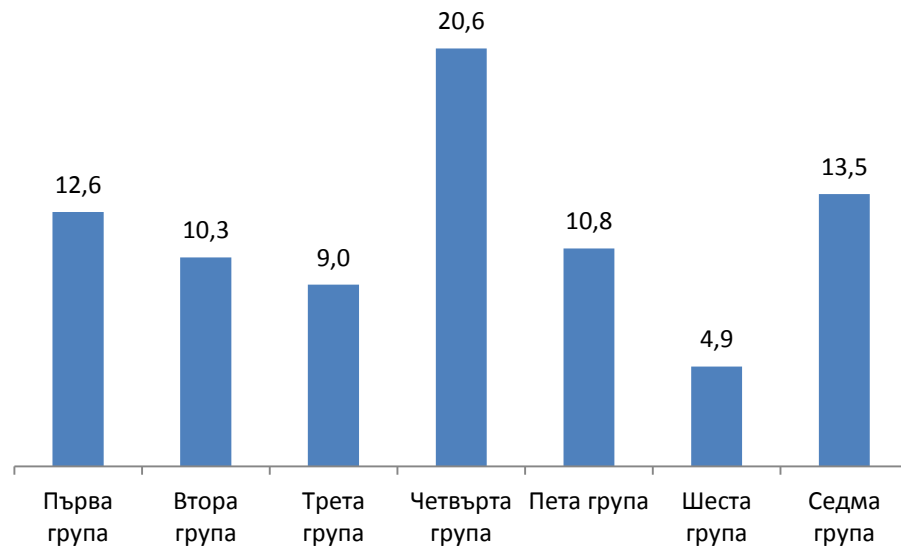
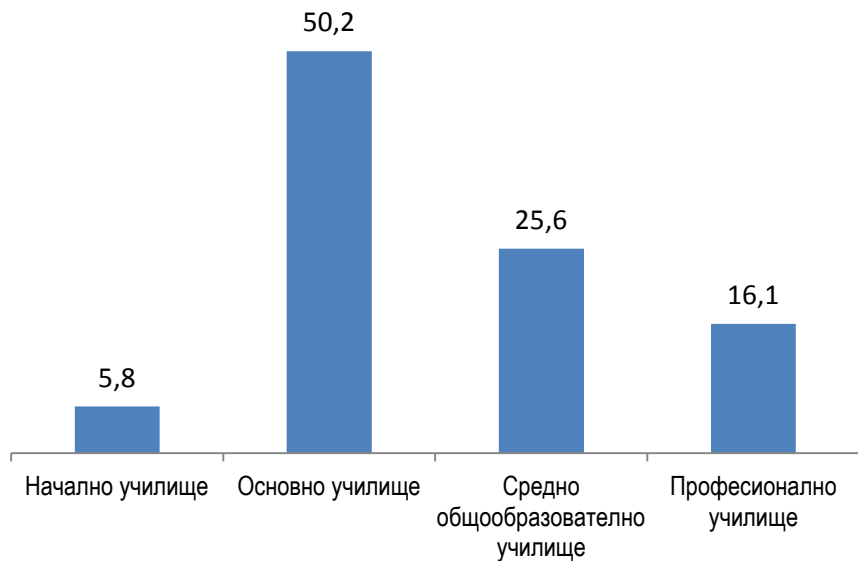


# Изпълнение на извадката



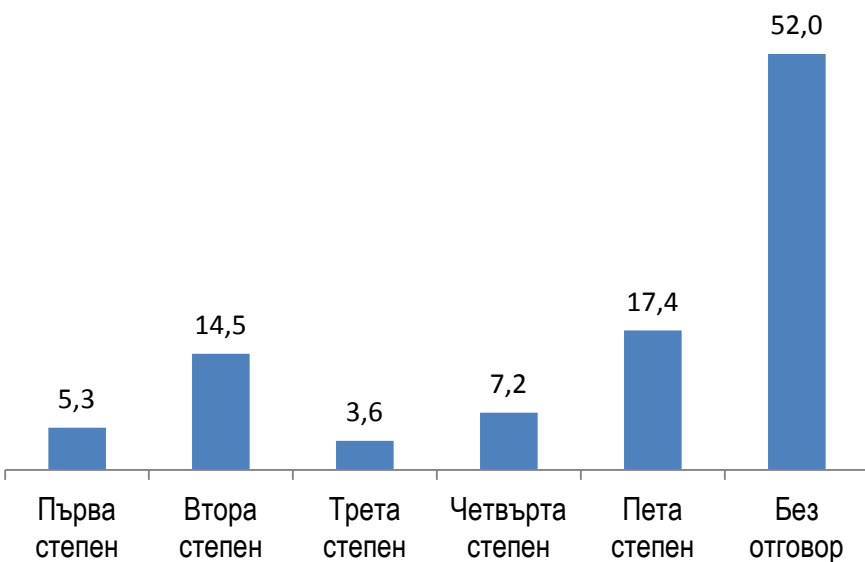
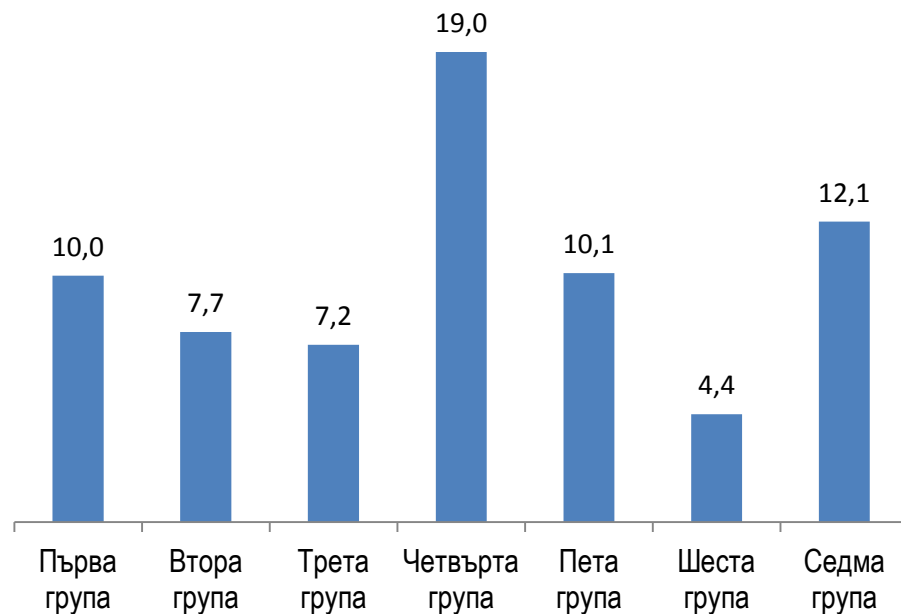
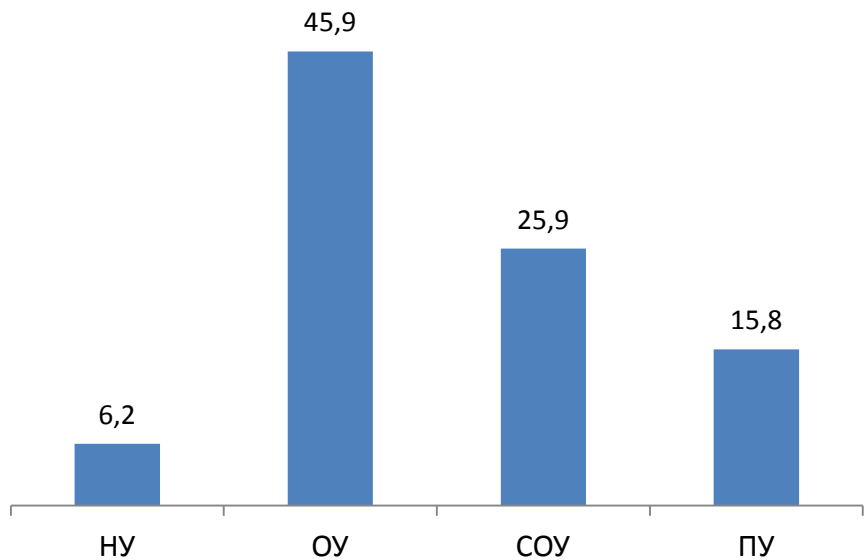
- Общо изпълнение на извадката – 98%.
- Изпълнение на извадката за директори – 93%.
- Изпълнение на извадката за учители - 99%.

# Идентификационни характеристики на анкетираните директори



Пол:	Жена
Възраст:	45-55 г.
Образование:	висше (хуманитарно)
Управленски опит:	до 5 г.
Длъжностна степен:	старши учител
Квалификационна степен:	II-ра
Заплащане:	до 800 лв. месечно

# Идентификационни характеристики на анкетираните учители

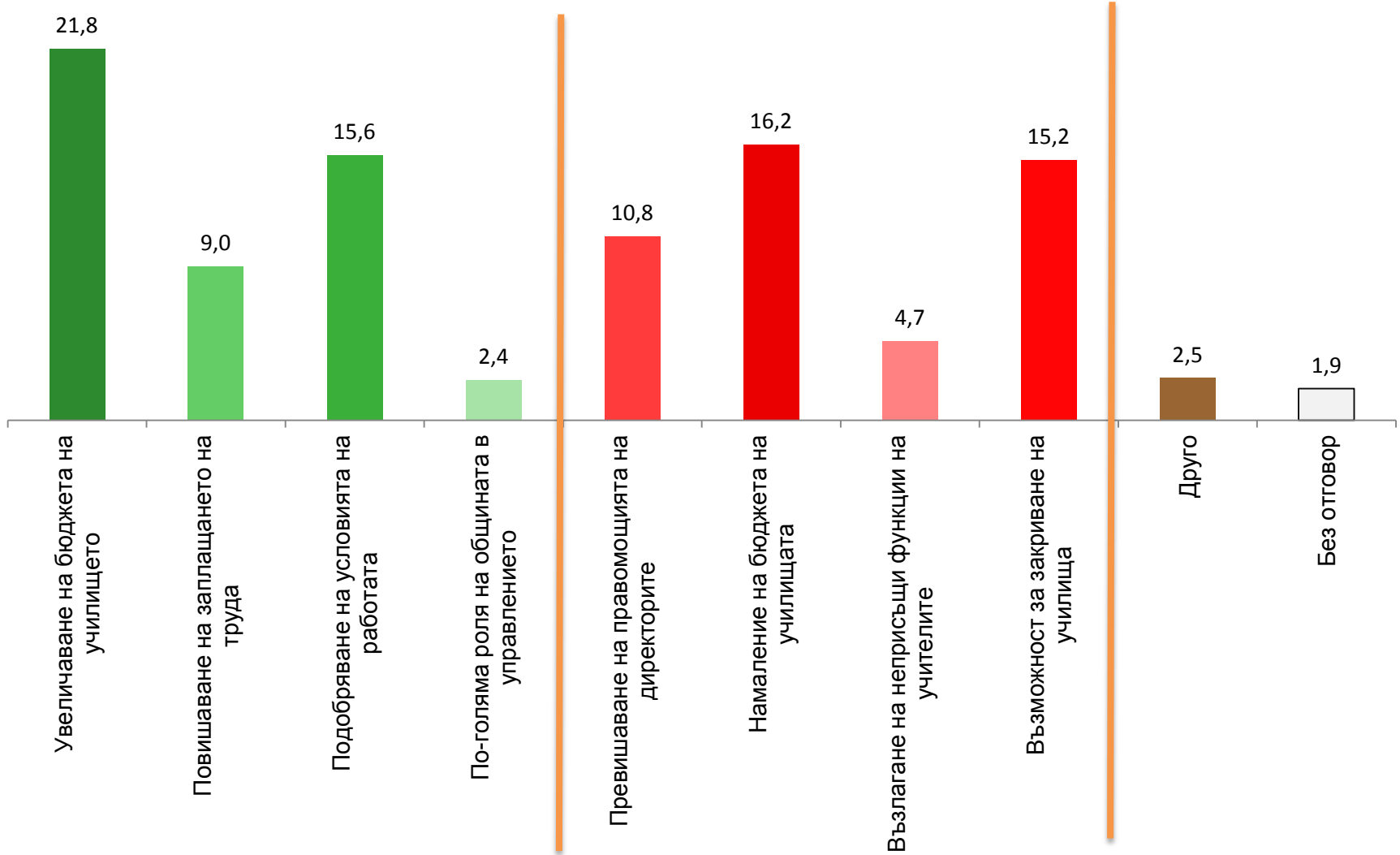


Пол:	Жена
Възраст:	45-55 г.
Педагогически опит:	над 20 г.
Длъжностна степен:	старши учител
Квалификационна степен:	няма
Заплащане:	до 550 лв. месечно

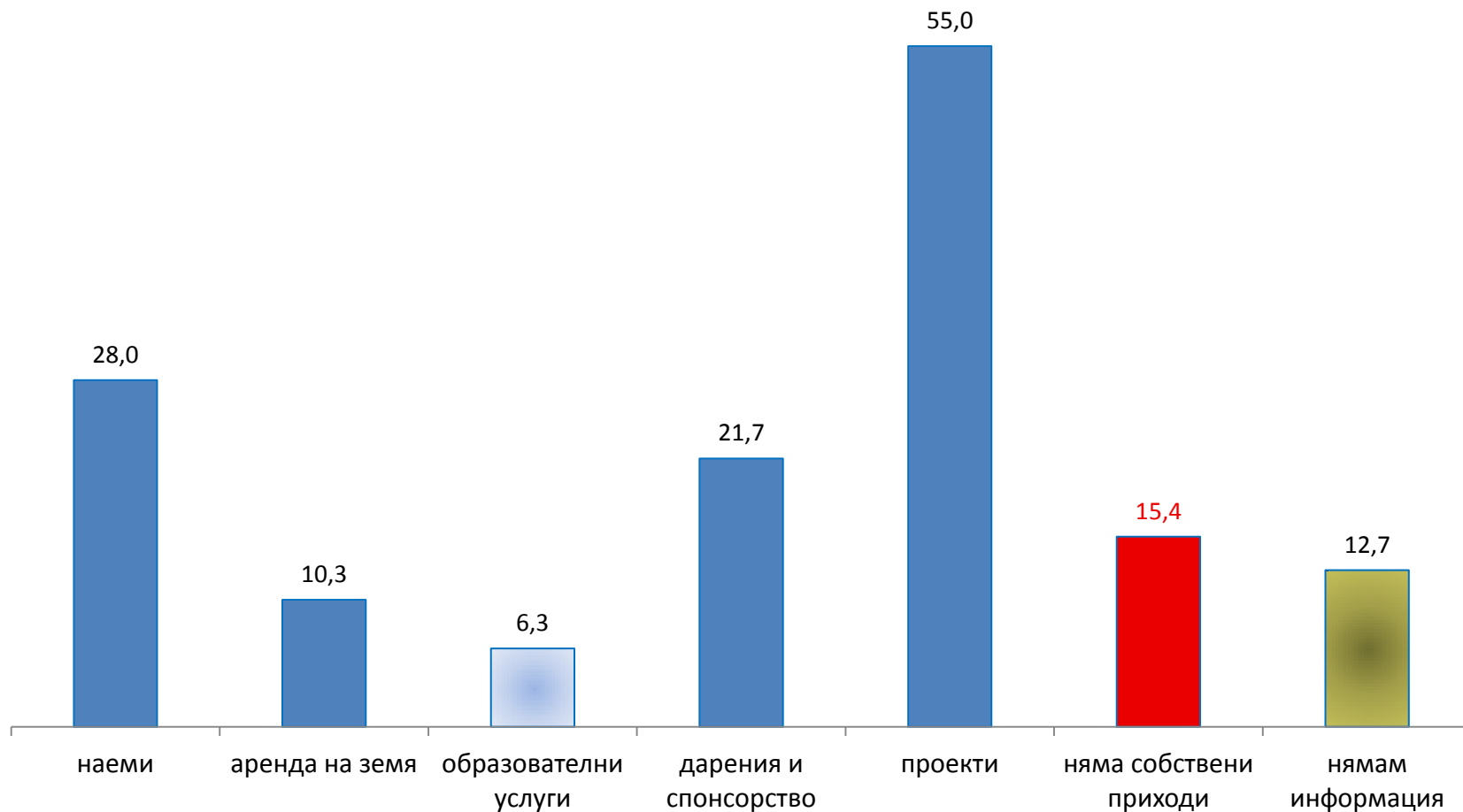
# ОЦЕНКИТЕ НА УЧИТЕЛИТЕ



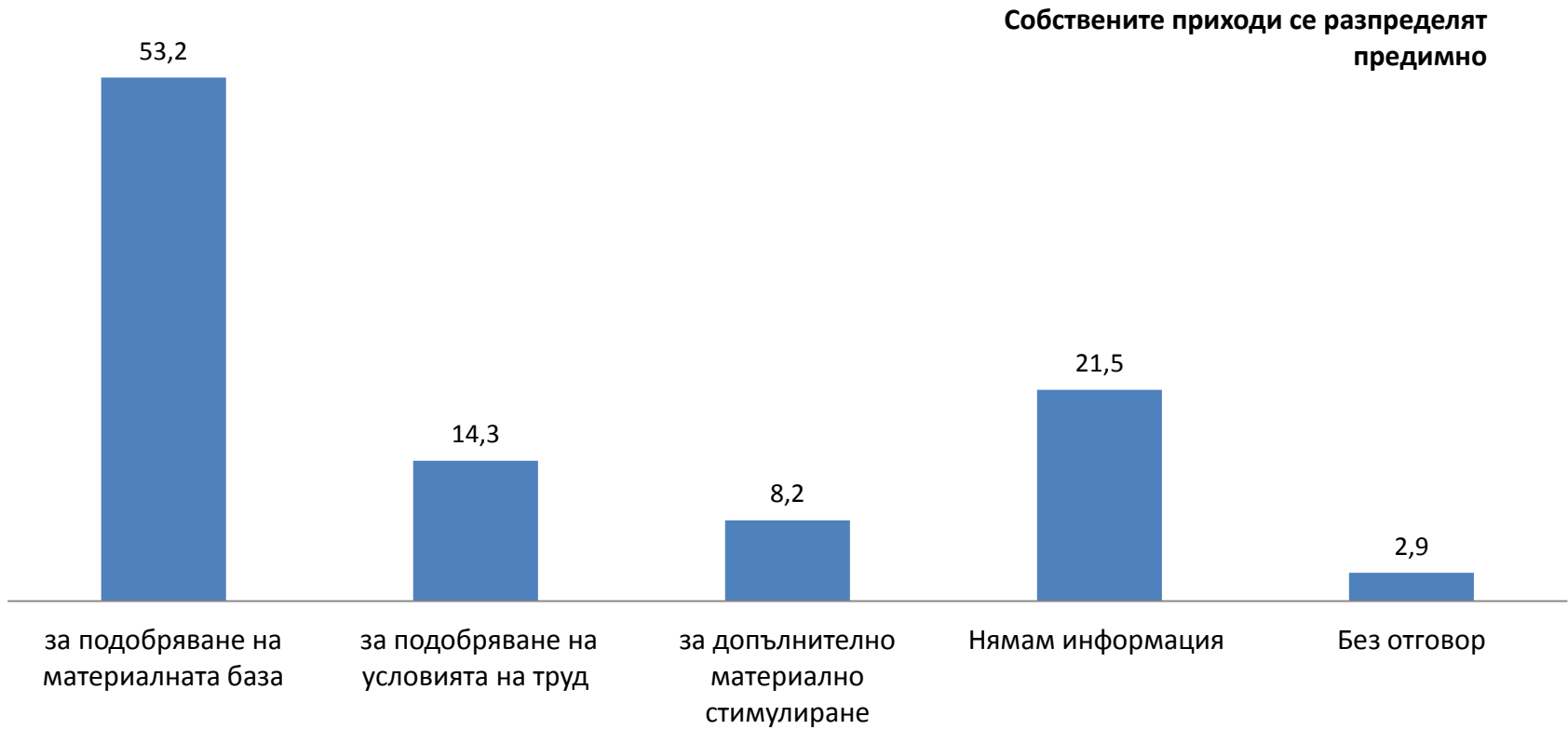
# С какво свързвате преди всичко прилагането на системата на делегираните бюджети?



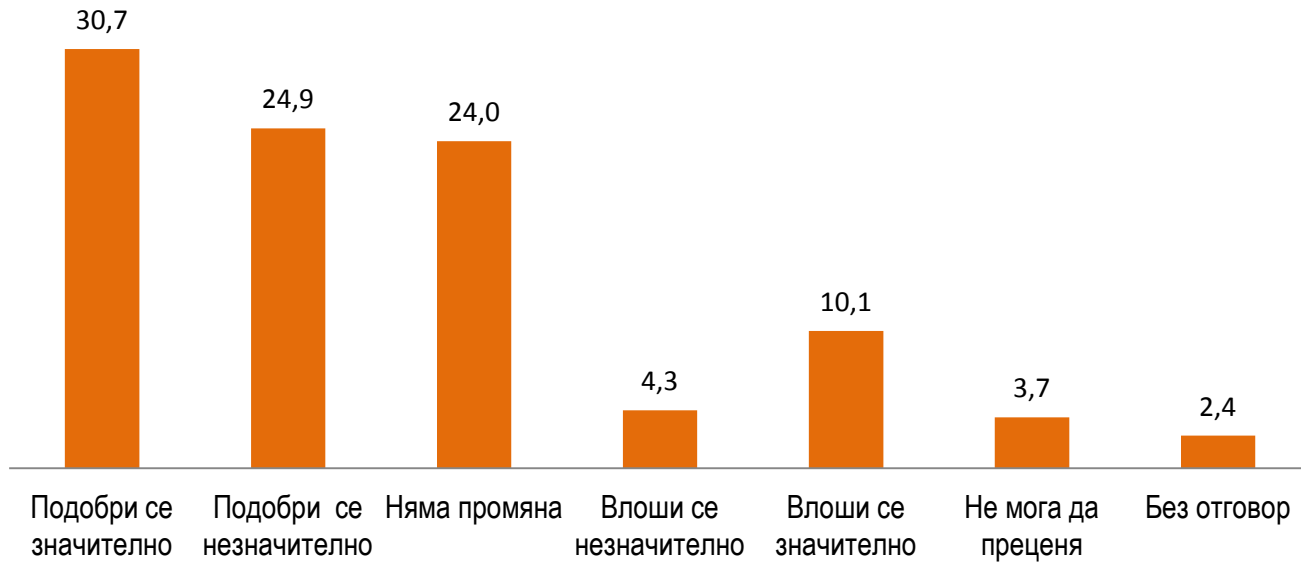
# Реализира ли Вашето училище собствени приходи и от какви източници?



# Как се разпределят собствените приходи?

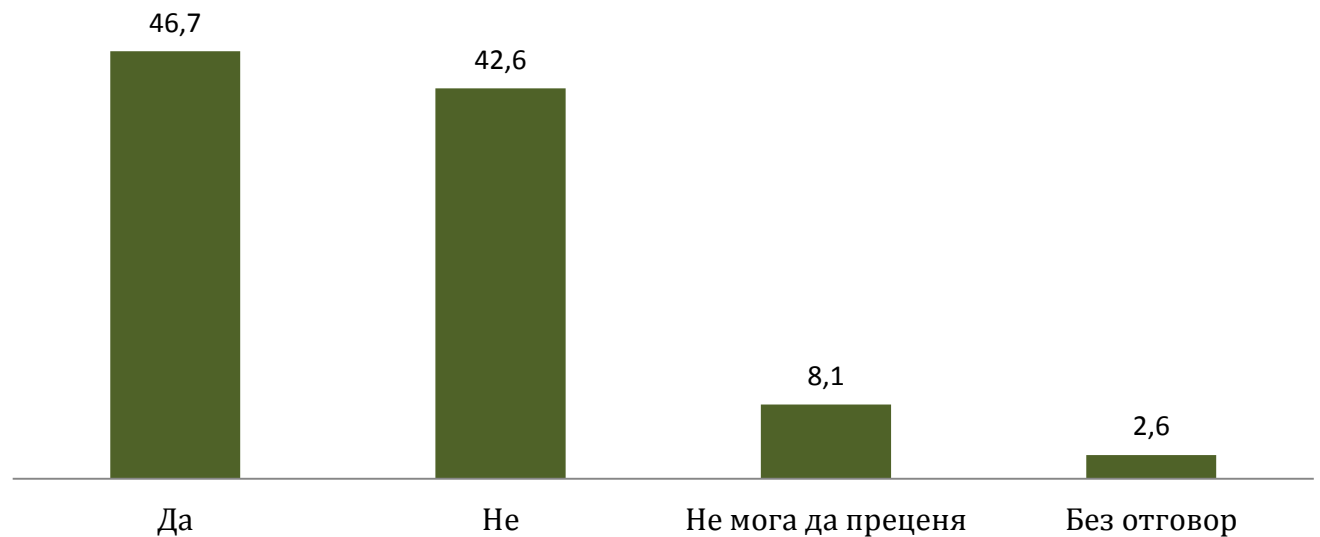


# Оценка на учителите за материалната база

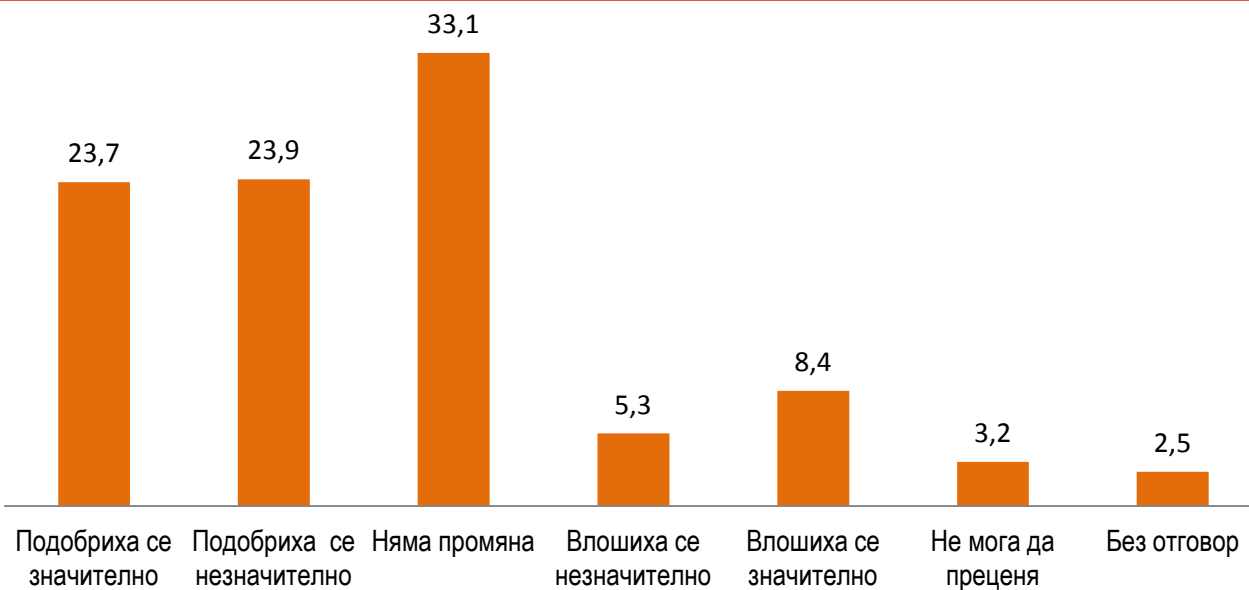


Като резултат от СДБ

Удовлетвореност

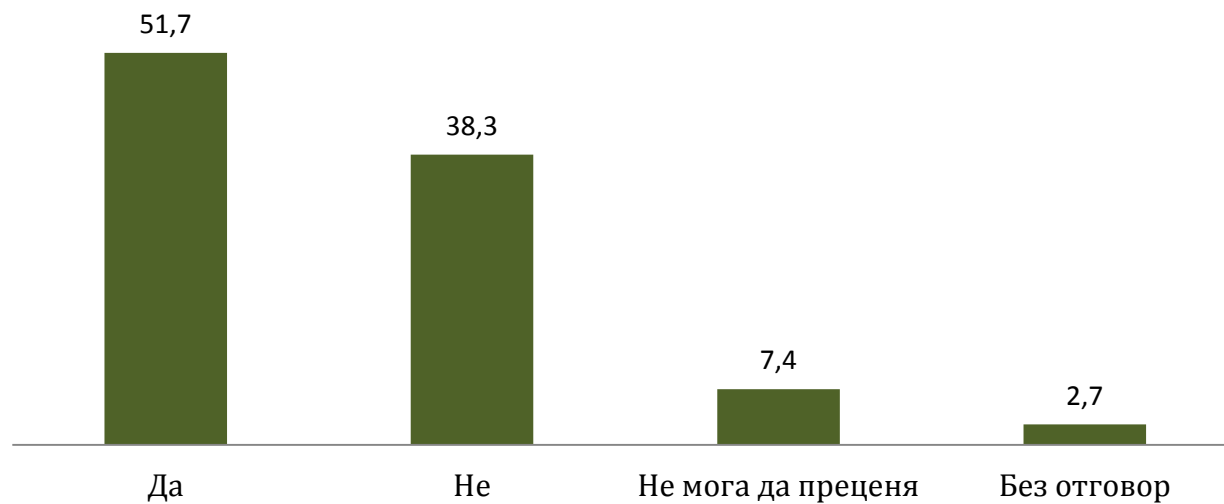


## Оценка на учителите за условията на труд



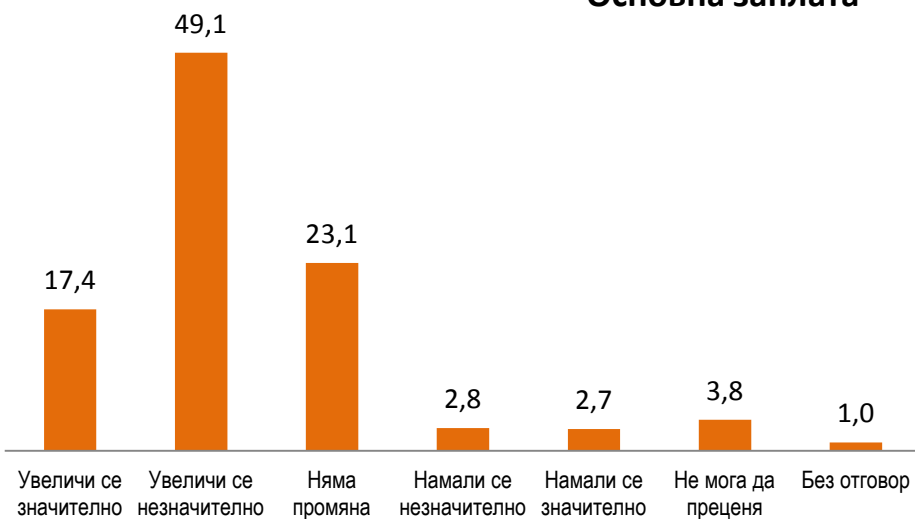
Като резултат от СДБ

Удовлетвореност

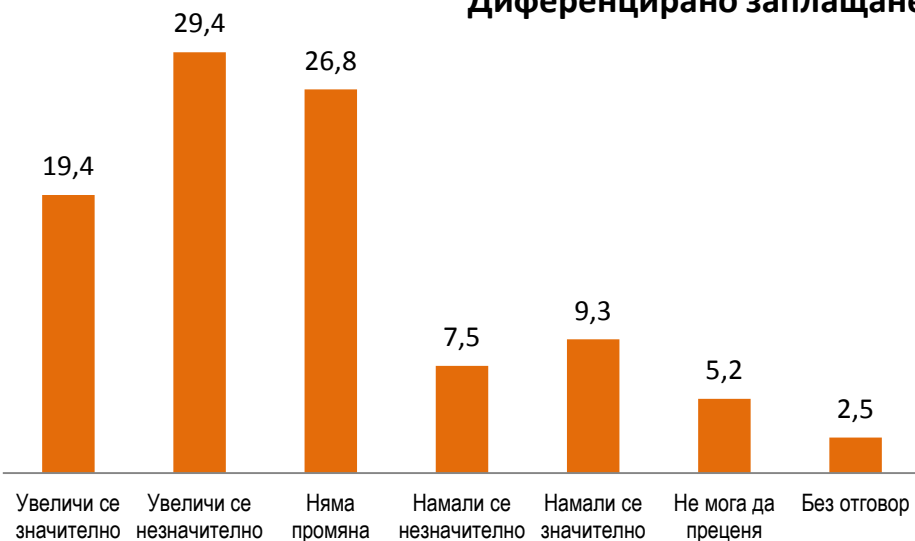


## Оценка за заплащането като резултат от СДБ

### Основна заплата

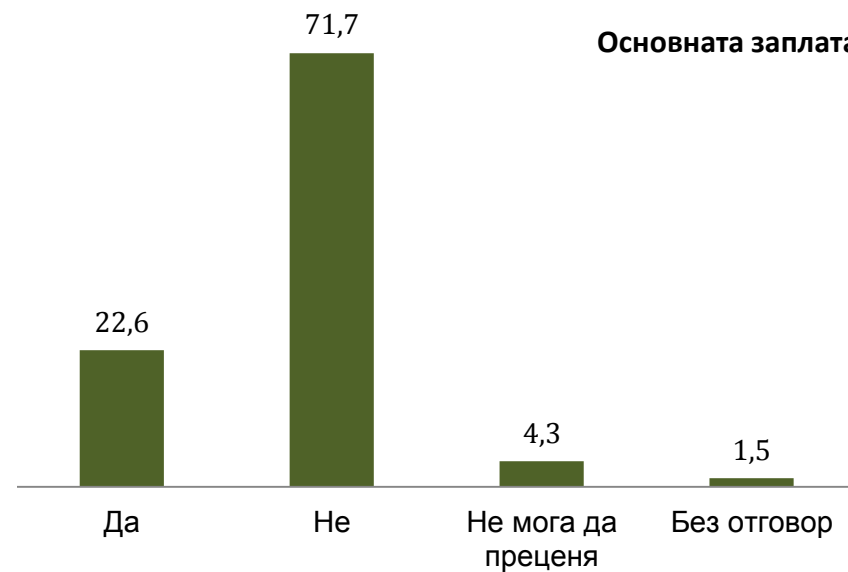


### Диференцирано заплащане

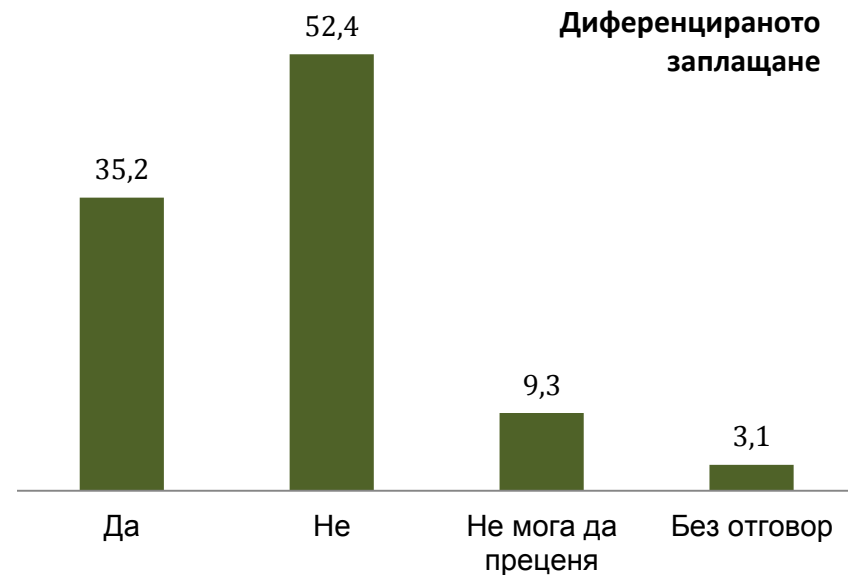


## Удовлетвореност от заплащането

### Основната заплата



### Диференцираното заплащане



# Удовлетвореност от основната заплата и диференцираното заплащане по възрастови групи

Удовлетворени ли сте от:	↓ (по) възраст				
	Под 25 г.	25 – 35 г.	36 – 45 г.	46 – 55 г.	Над 56 г.
<b>(1) основната заплата</b>					
Да	55,6%	26,3%	21,5%	23,9%	18,8%
Не	33,3%	66,3%	73,8%	72,5%	78,5%
Не мога да преценя	11,1%	7,5%	4,7%	3,6%	2,8%
<b>(2) диференцираното заплащане</b>					
Да	55,6%	40,5%	38,1%	35,1%	32,1%
Не	22,2%	40,5%	50,8%	58,5%	59,3%
Не мога да преценя	22,2%	19,0%	11,1%	6,4%	8,6%

# Удовлетвореност от основната заплата и диференцираното заплащане по размер на заплащането

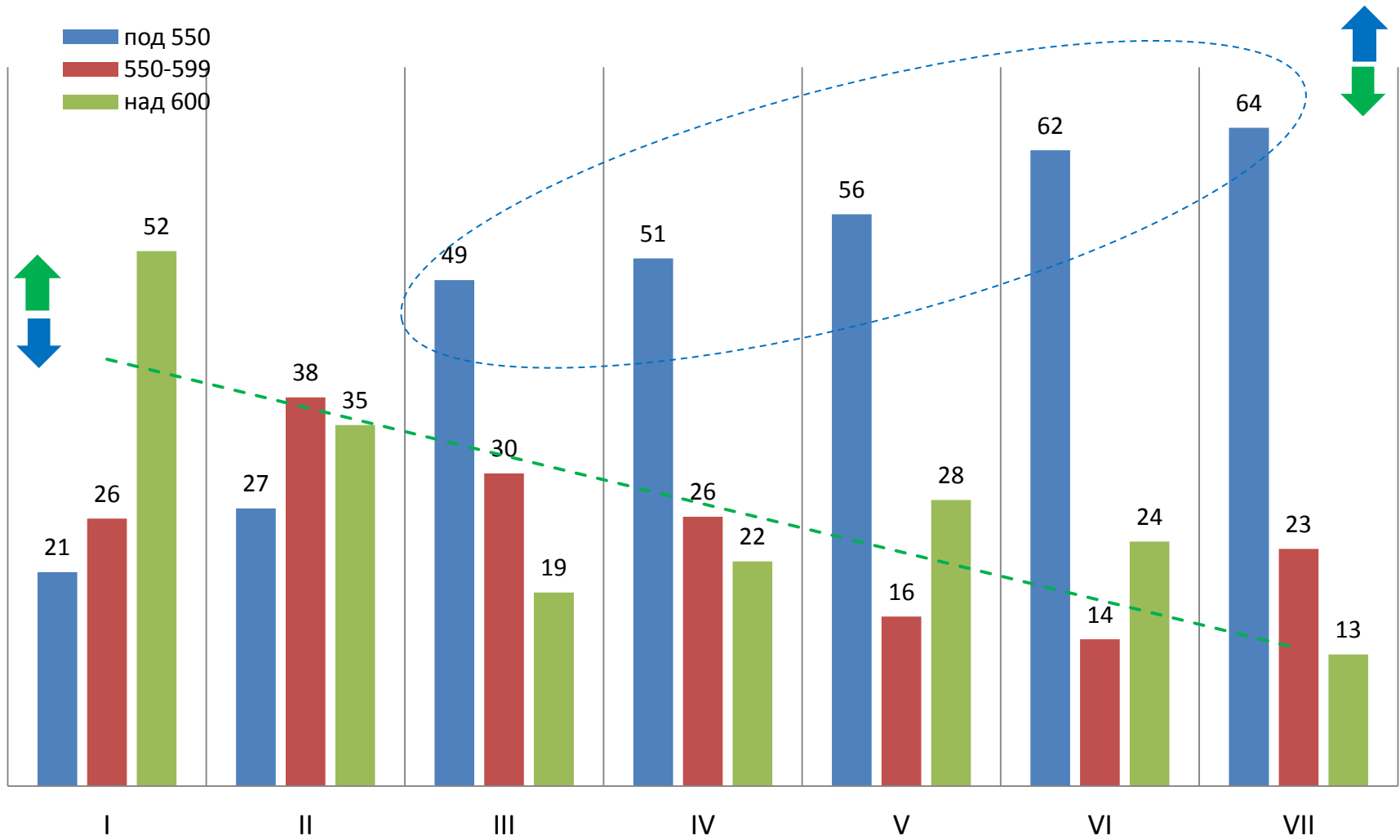
Удовлетворени ли сте от:	↓ (по) групи според размера на месечната заплата (в лева)						
	До 500 лв.	500 – 549	550 – 599	600 – 649	650 – 700	700 – 749	750 – 800

<b>(1) основната заплата</b>							
Да	15,1%	17,8%	21,4%	29,7%	41,3%	42,3%	<b>55,6%</b>
Не	81,8%	79,6%	73,2%	62,8%	52,4%	57,7%	<b>44,4%</b>
Не мога да преценя	3,1%	2,5%	5,4%	7,6%	6,3%	-	-

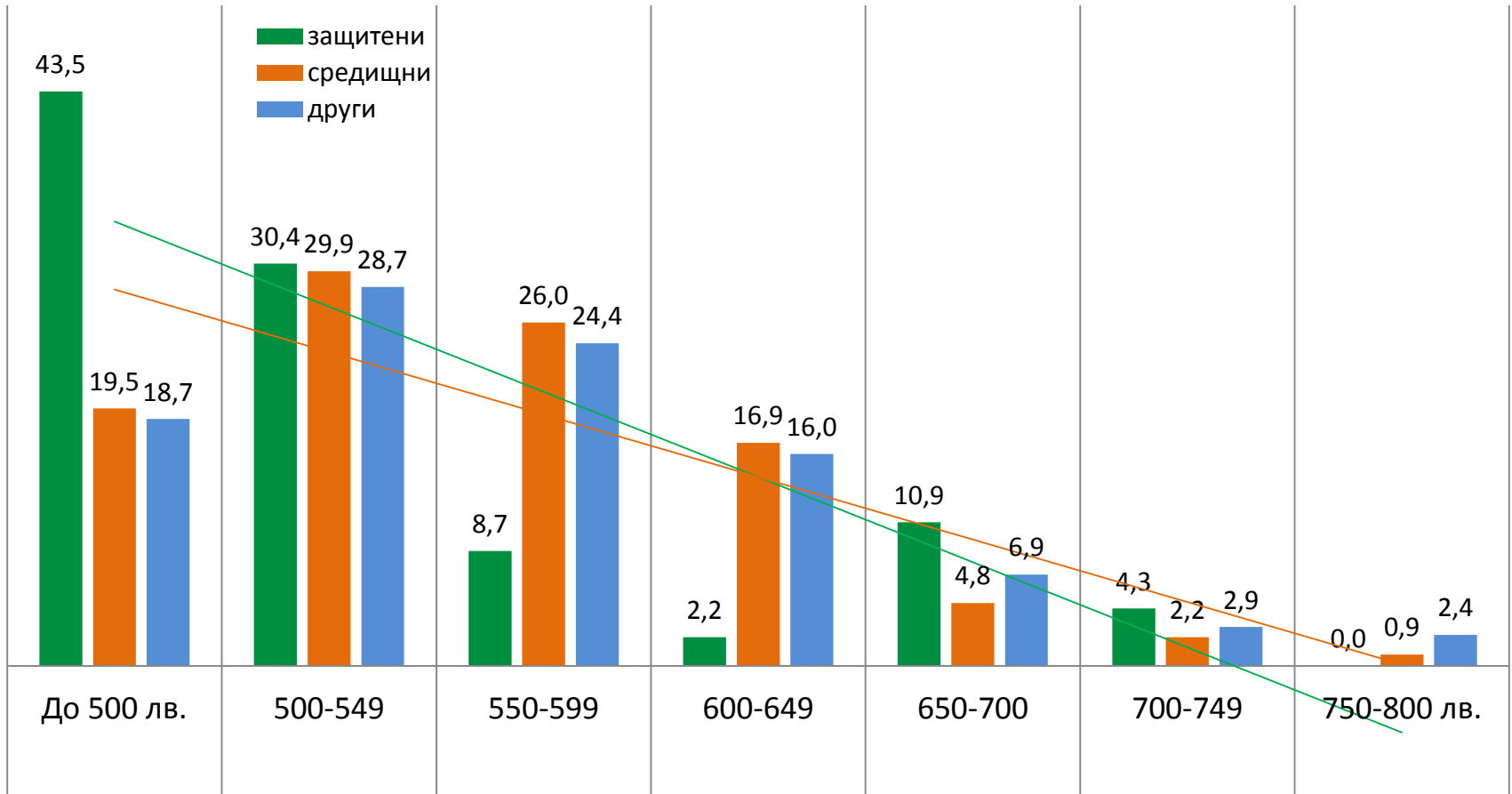
<b>(2) диференцираното заплащане</b>							
Да	28,9%	32,7%	33,6%	46,2%	<b>46,8%</b>	<b>46,2%</b>	<b>72,2%</b>
Не	59,4%	55,9%	57,7%	48,3%	<b>43,5%</b>	<b>50,0%</b>	<b>27,8%</b>
Не мога да преценя	11,8%	11,4%	8,6%	5,6%	9,7%	3,8%	-



# Различия в заплащането на учителите по видове общини (по ЕРС)

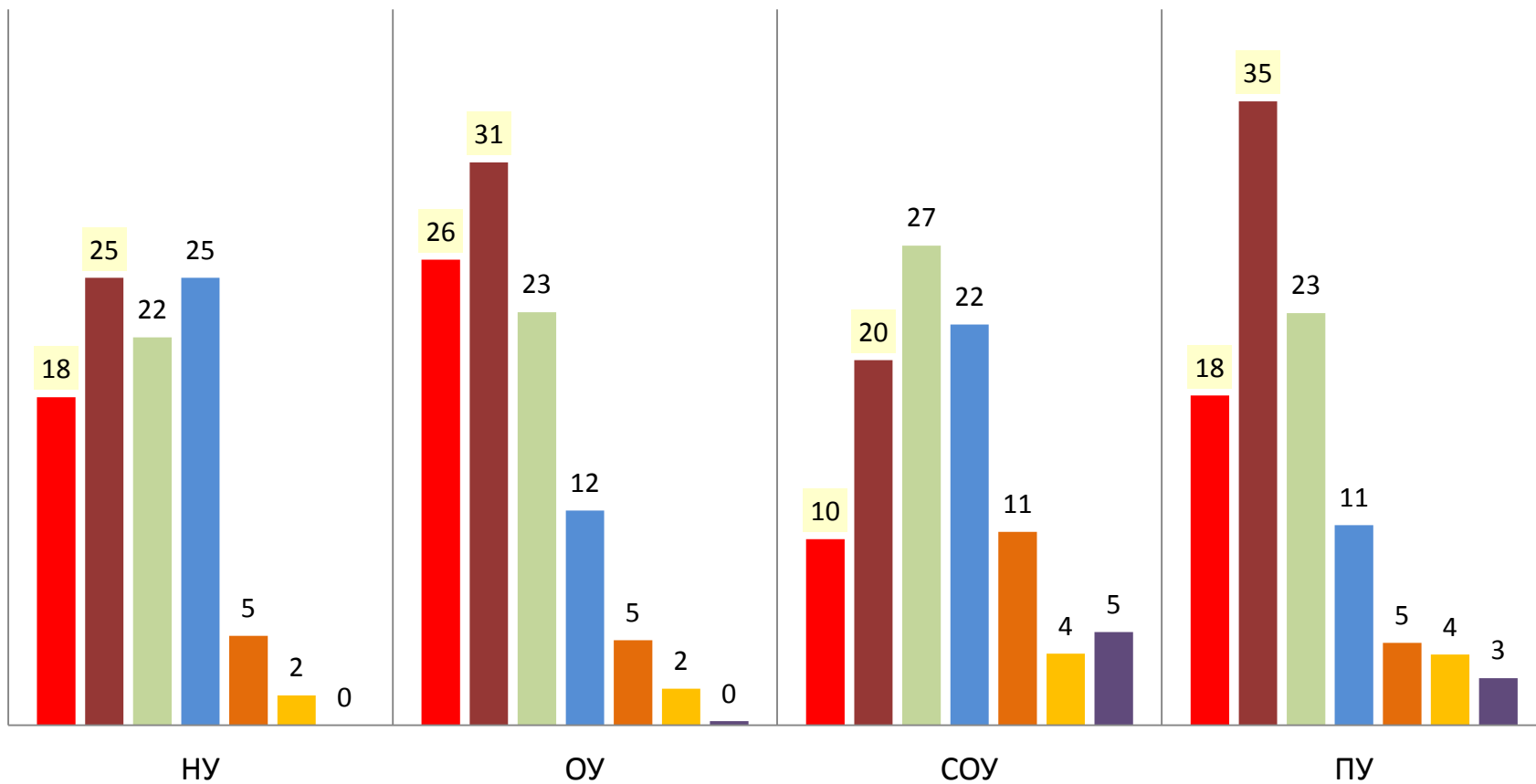


# Диференциация на заплащането на учителите по типове училища

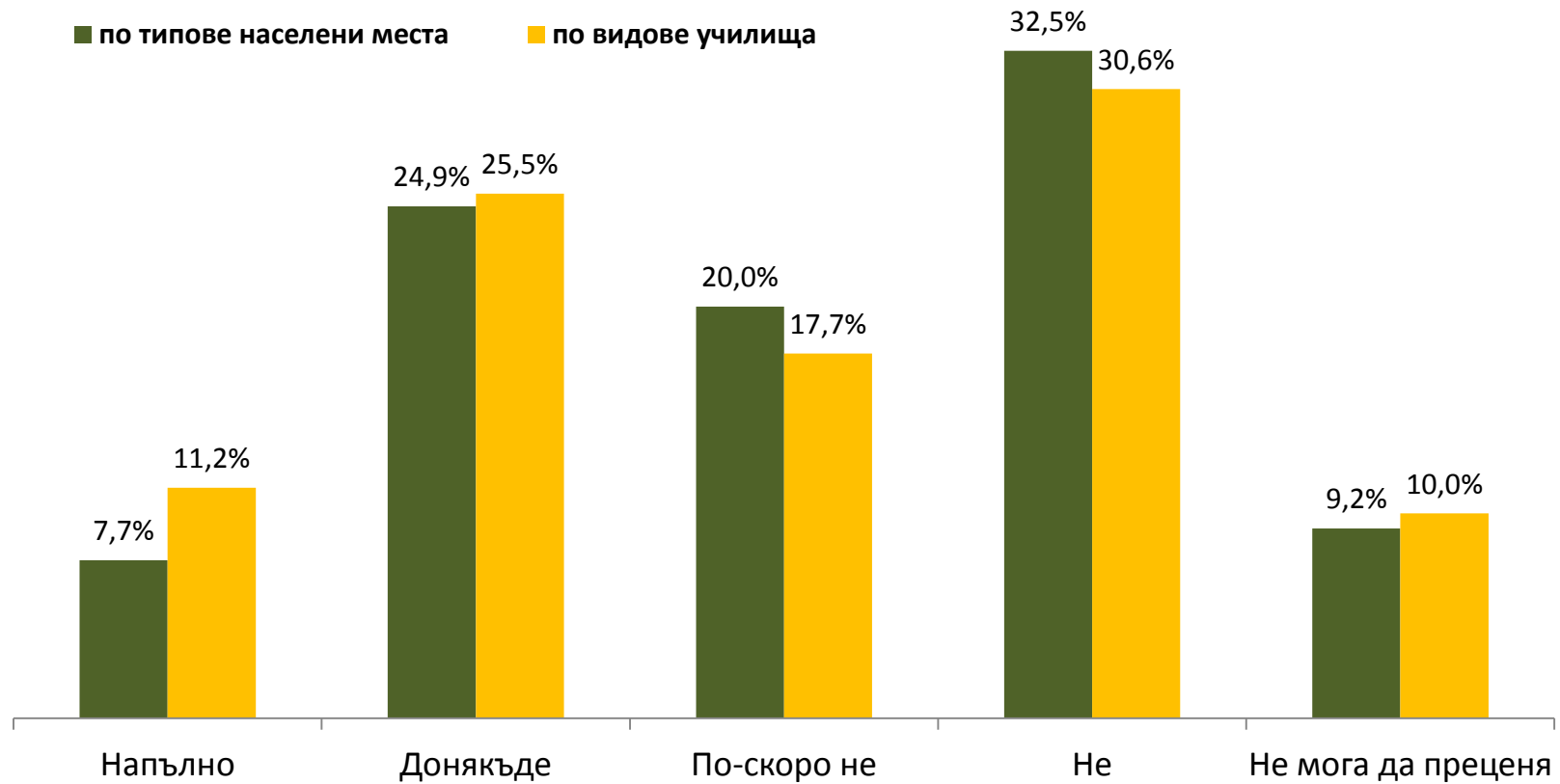


# Диференциация на заплащането на учителите по видове училища

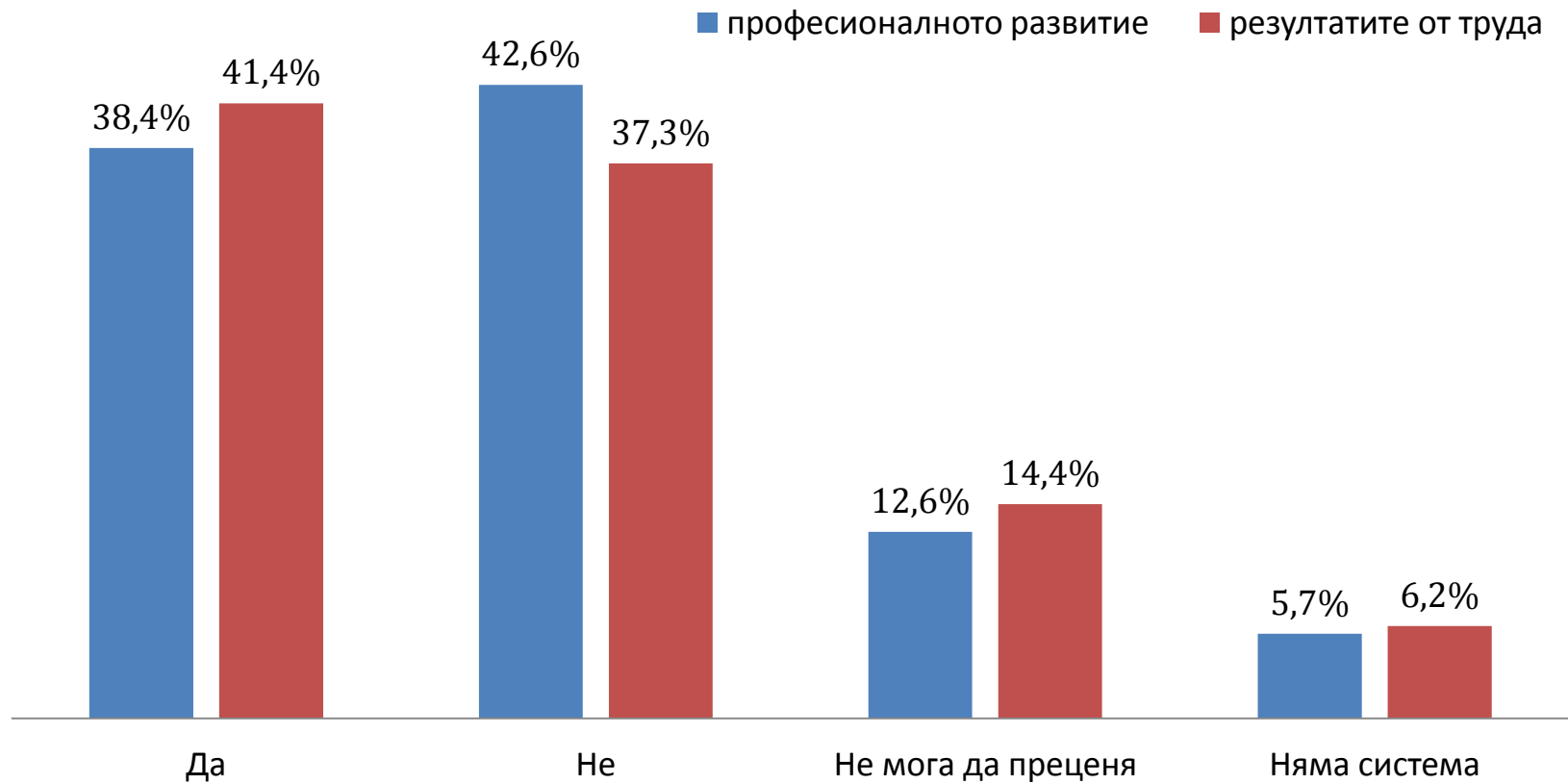
■ До 500 лв. ■ 500-549 ■ 550-599 ■ 600-649 ■ 650-700 ■ 700-749 ■ 750-800 лв.



## Приема ли се диференциация на заплащането на учителите



# Оценки за стимулиращата роля на системата за допълнителни трудови възнаграждения



# Обобщени оценки на учителите за СДБ, РЗ и условията на труд

- Подкрепа за СДБ;
- Свързват СДБ с увеличаването на заплащането;
- Подобряване на материалната база и на условията на труд;

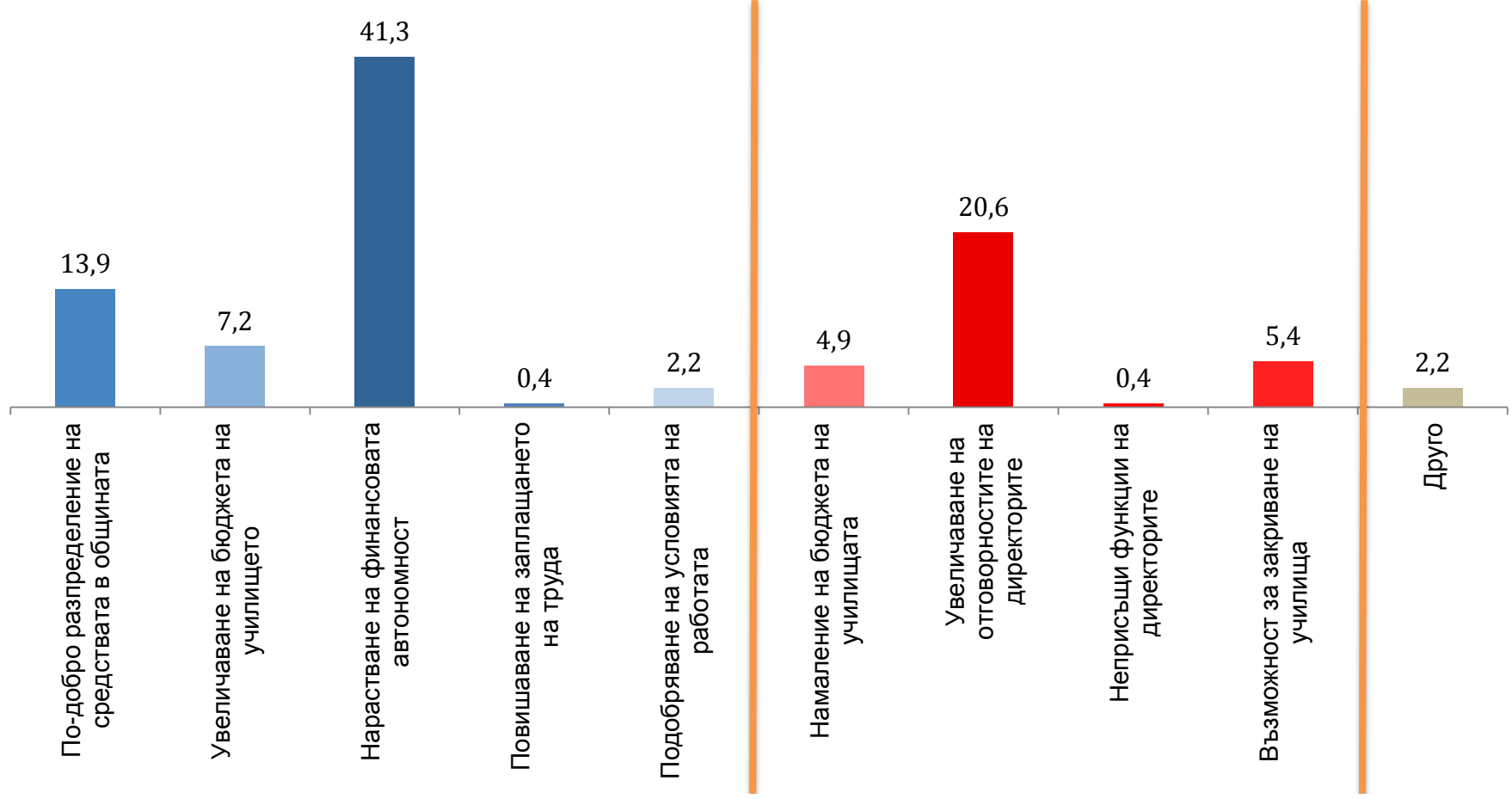
## Позитивни оценки

- Неудовлетвореност от равнището на работната заплата, диференцираното заплащане;
- Неодобрение на диференциацията на заплащането по:
  - Вид и тип на училището;
  - Населено място;
- Липсват материални стимули за професионално развитие и повишаване на резултатите от труда.

## Негативни оценки

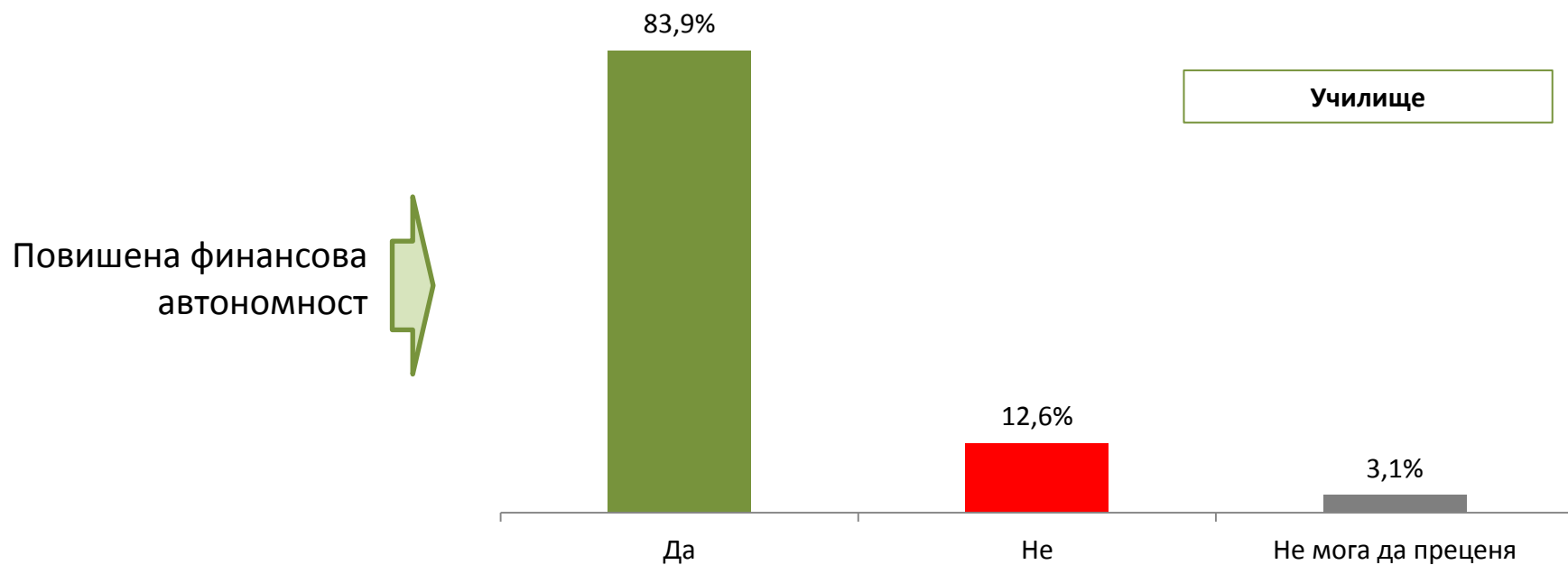
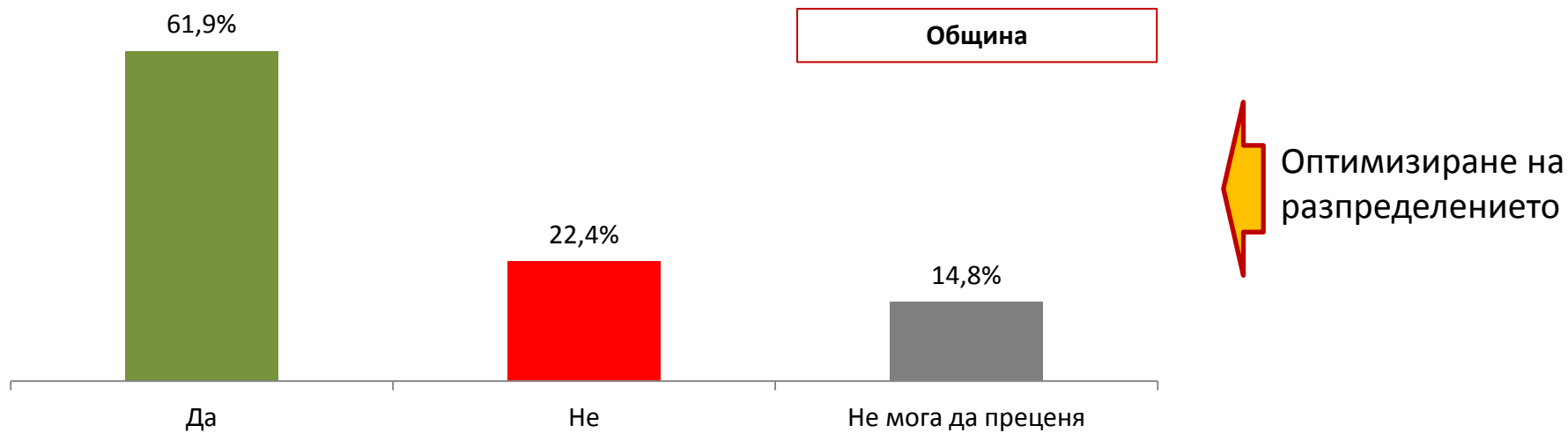
# ОЦЕНКИТЕ НА ДИРЕКТОРИТЕ

# С какво свързвате преди всичко прилагането на системата на делегираните бюджети?





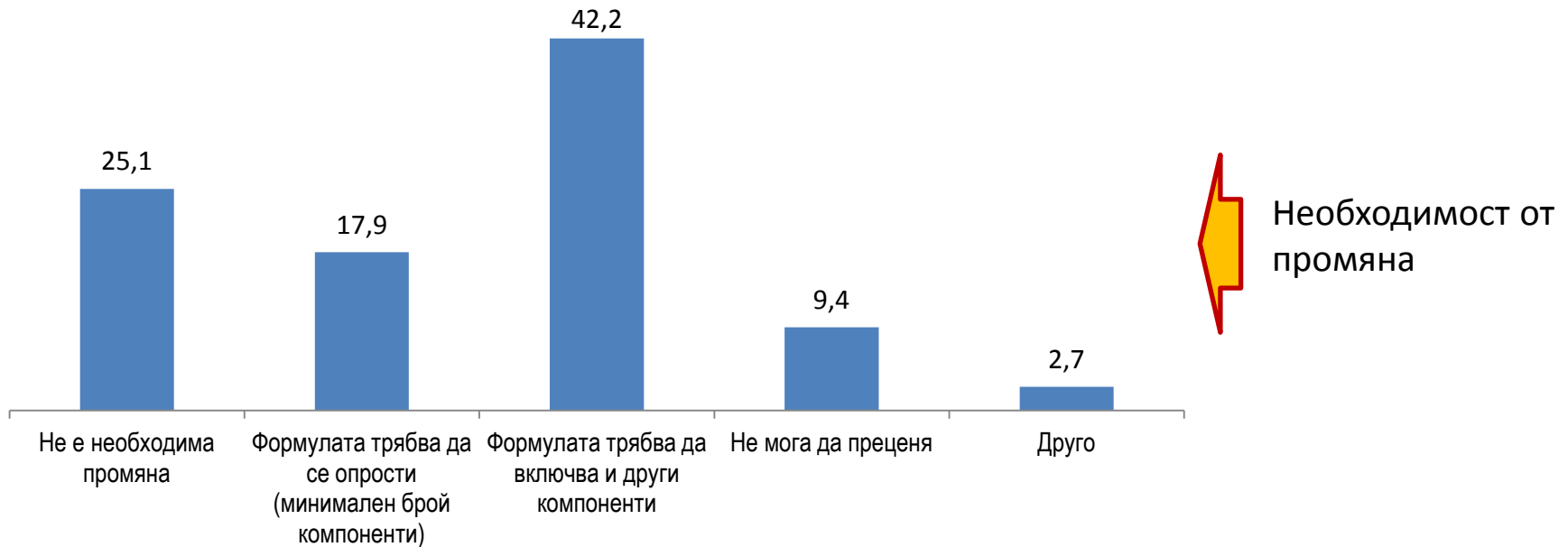
# Влияние на СДБ на общинско и училищно равнище



# Формула за разпределение (1)

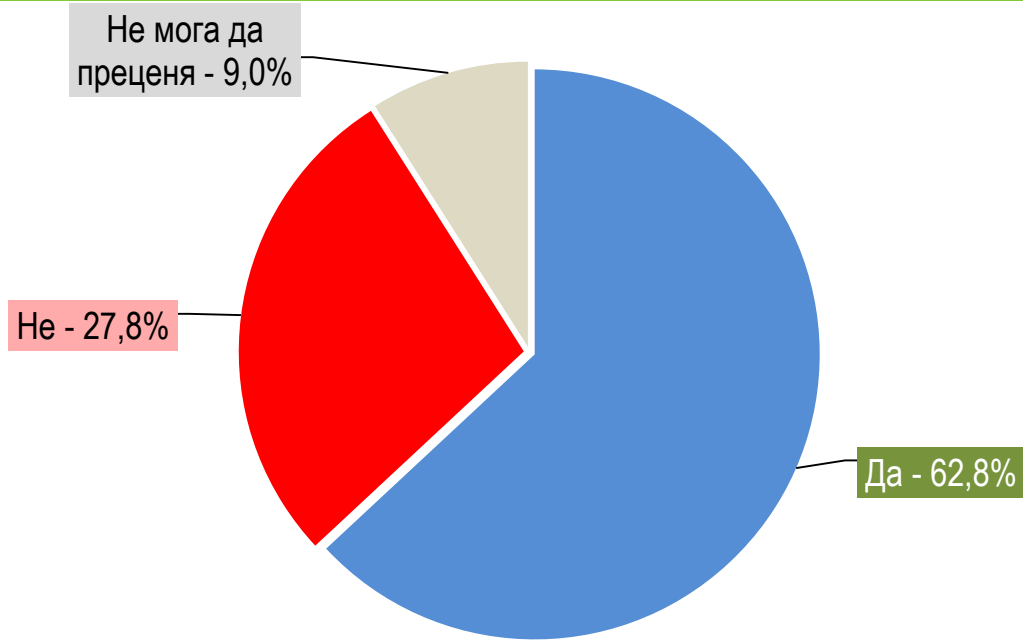
Достатъчно ли е приетото съотношение между основните и допълнителните компоненти на формулата?	↓ размер на средствата получени по допълнителните компоненти на формулата (за 2012 г.)				
	Не получаваме средства	До 5%	Между 5% и 10%	Между 10% и 15%	Между 15% и 20%
<b>Да</b>	22,0%	30,2%	43,6%	35,7%	64,3%
<b>Не</b>	38,0%	50,0%	38,5%	50,0%	28,6%
<b>Не мога да преценя</b>	40,0%	19,8%	17,9%	14,3%	7,1%

## Формула за разпределение (2)

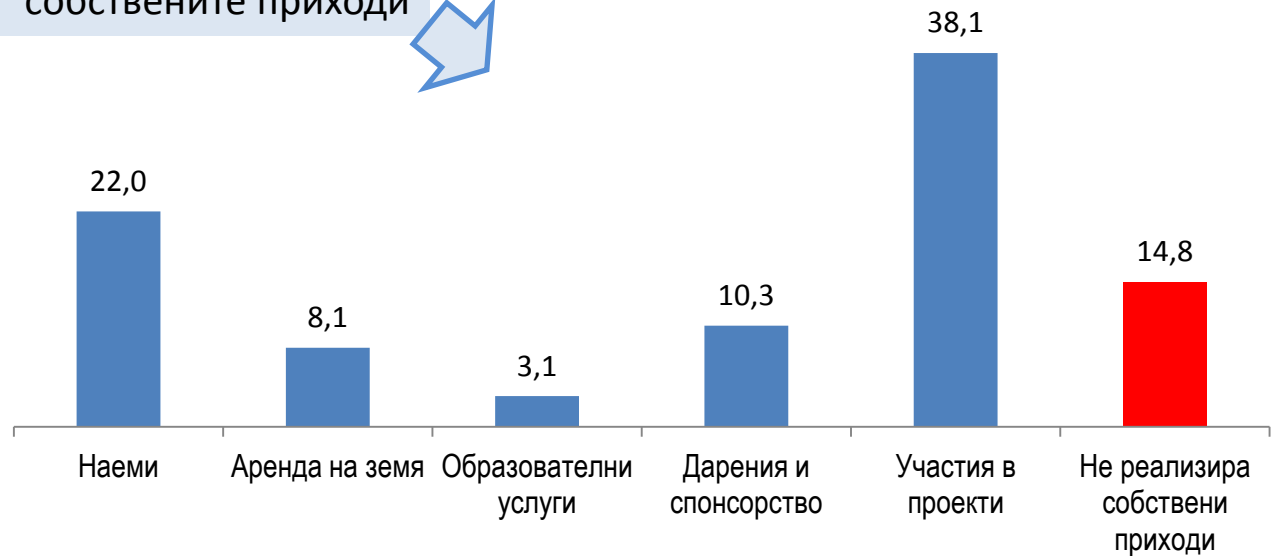


Необходимост от промяна на формулата	↓ (по) участие на директорите при определяне на допълнителните компоненти на формулата		
	Не участвам	Да, участвам пряко	Да, но само с представяне на становище
Не е необходима промяна	20,6%	45,6%	16,3%
Формулата трябва да се опрости (минимален брой компоненти)	20,6%	14,0%	22,4%
Формулата трябва да включва и други компоненти	48,0%	31,6%	51,0%
Не мога да преценя	10,8%	8,8%	10,2%

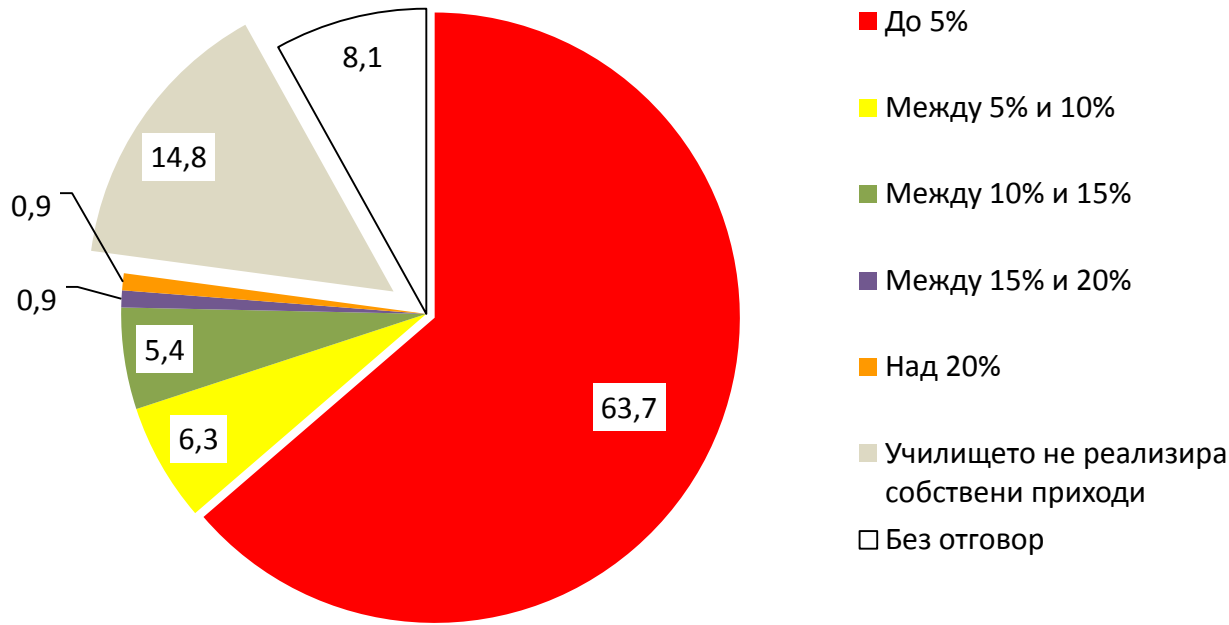
# Собствени приходи (1)



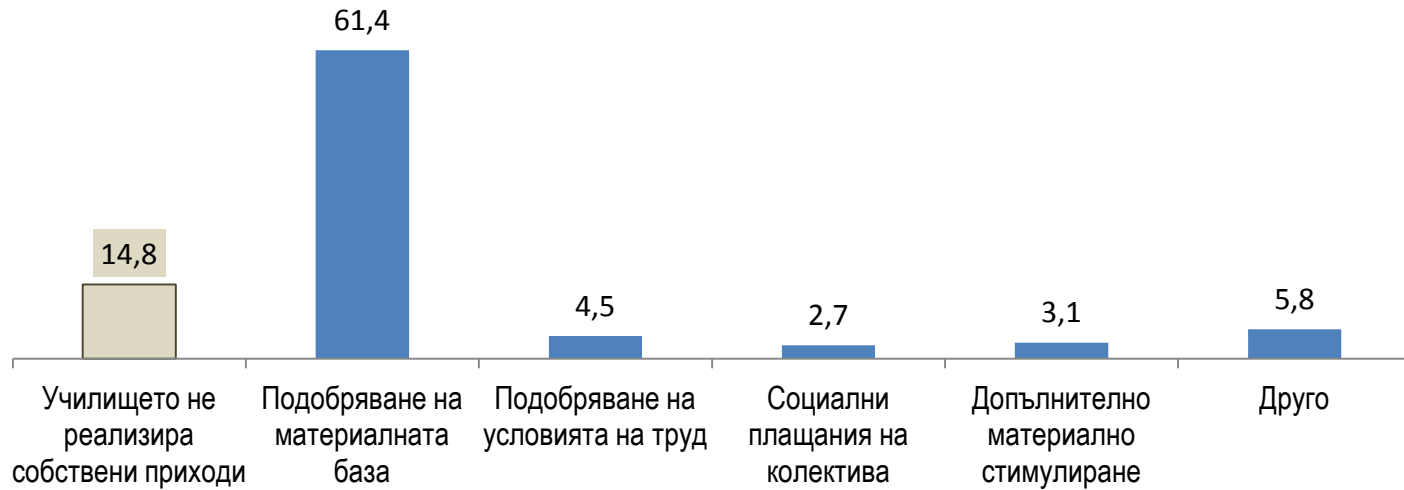
СДБ стимулира собствените приходи



# Собствени приходи (2)

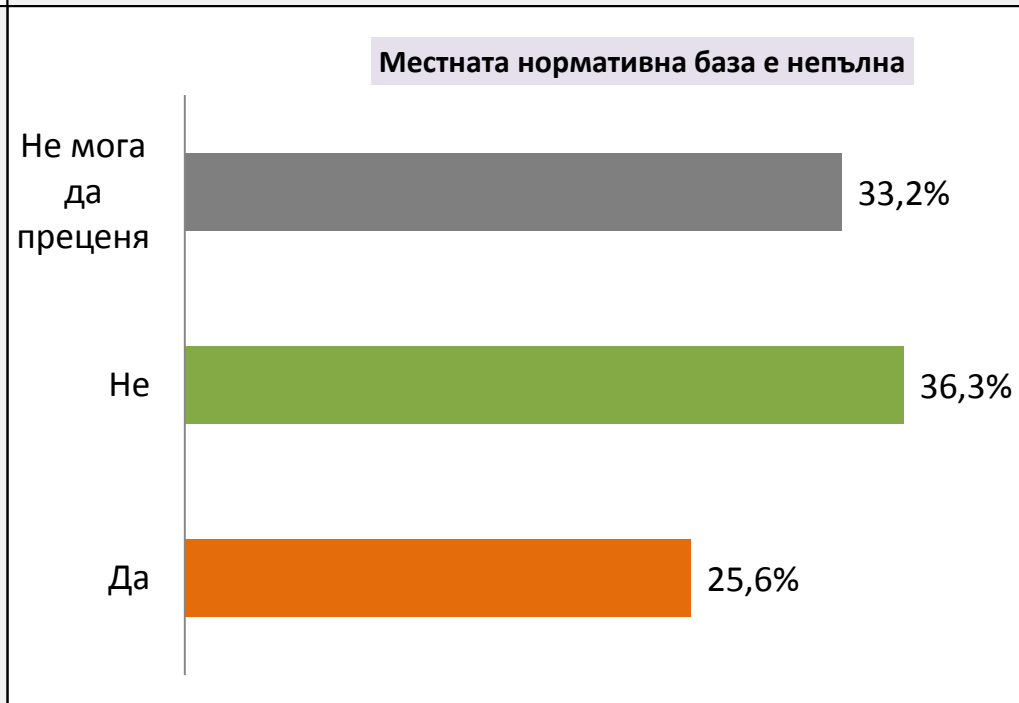
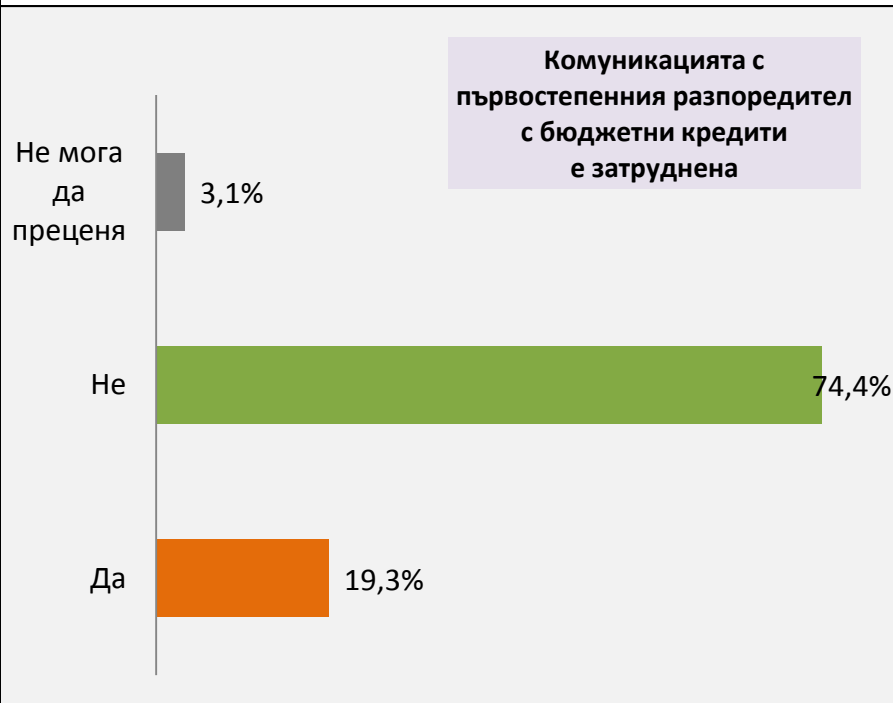


Дял от бюджета

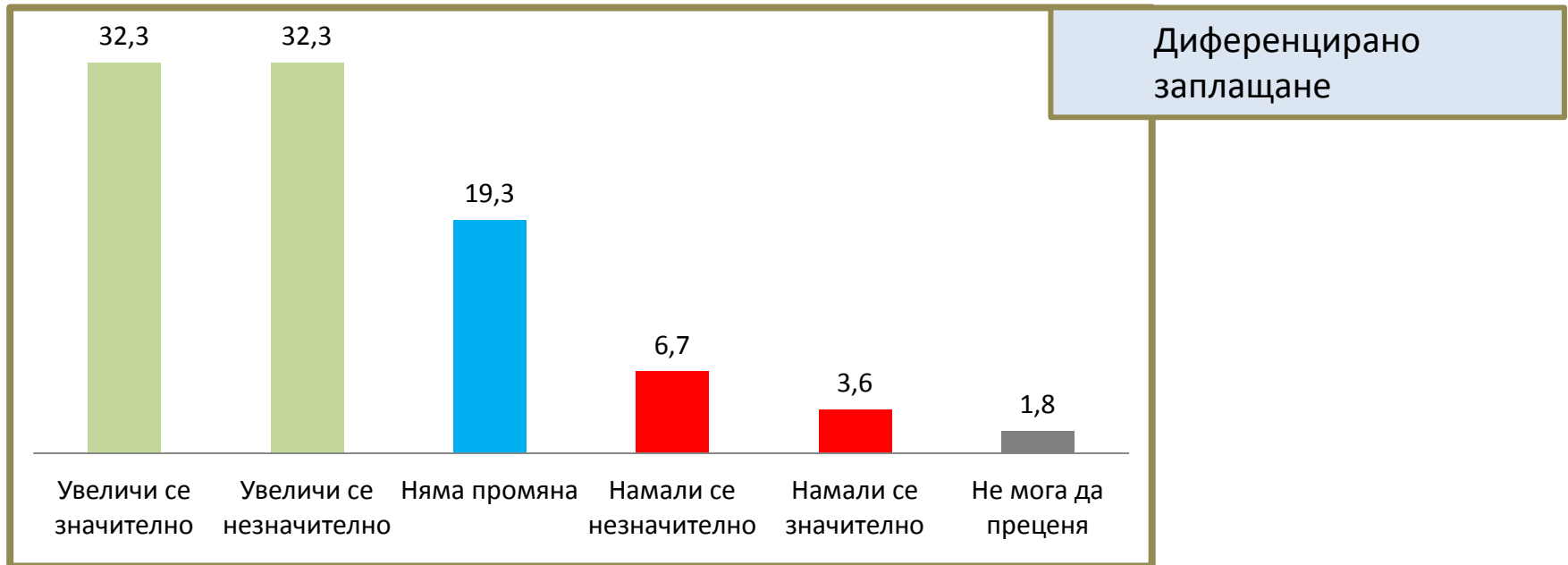
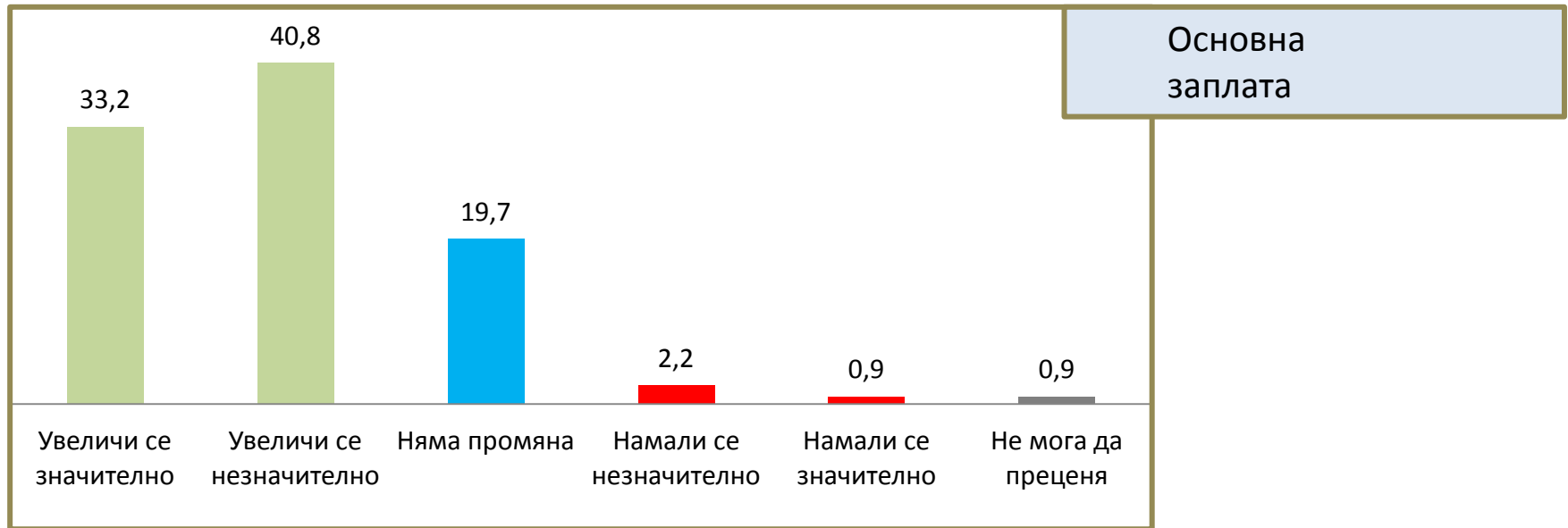


Разпределение

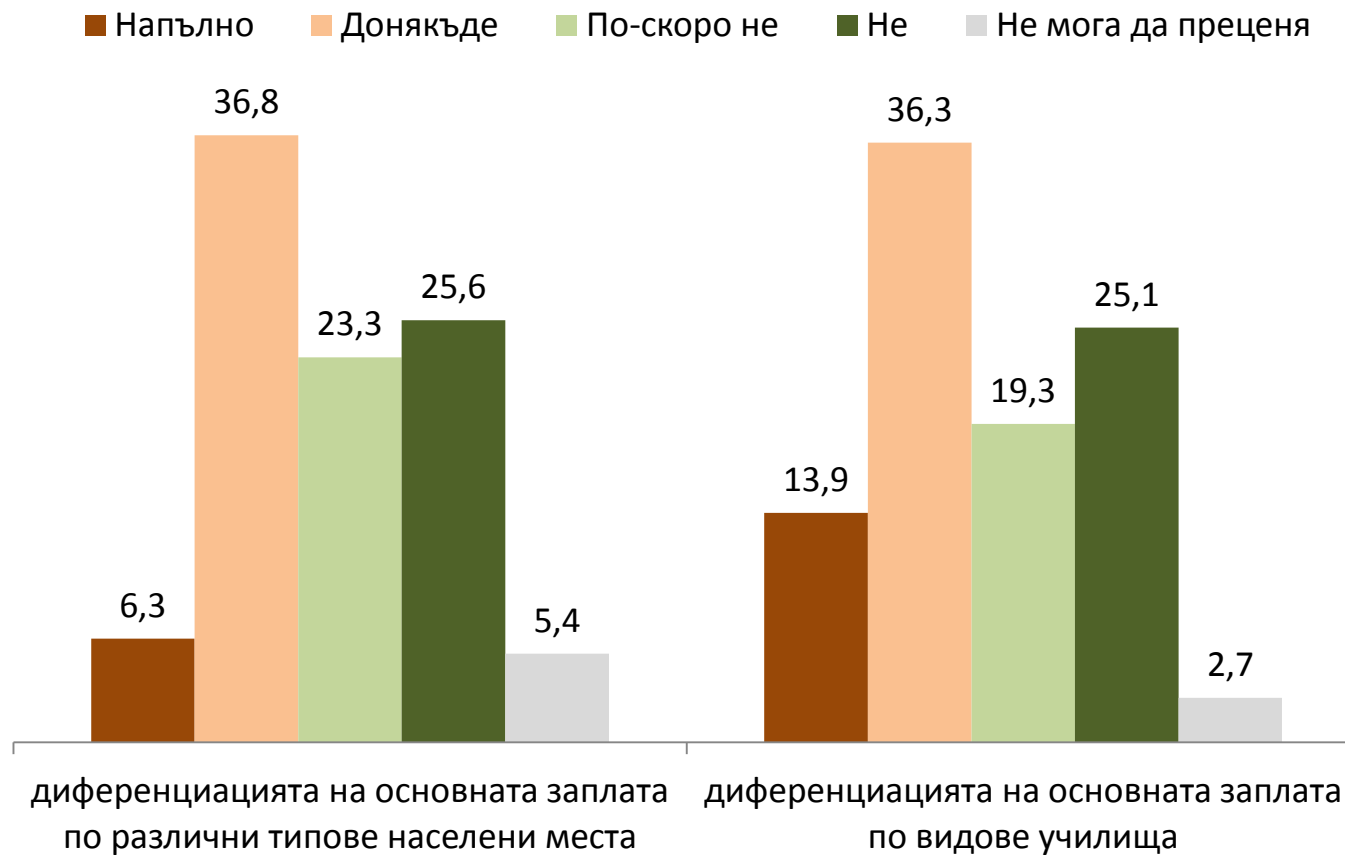
# Оценки за СДБ (1)



## Оценки за СДБ (2)



## Различия в заплащането





## Обобщени оценки на директорите за СДБ, РЗ и условията на труд

- Подкрепа за СДБ;
- Свързват СДБ с нарастването на финансовата автономност и оптимизиране на разпределението;
- Подобряване на материалната база и на условията на труд.

### Позитивни оценки

### Негативни оценки

- Резерви по формулата;
- Ниска мениджърска активност;
- Нарушен баланс между права и отговорности;

**СДБ – ПОГЛЕДИ В ЕДНА ПОСОКА ИЛИ НАСТРАНИ**

# Общи категорични оценки

директори

параметър

учители



Подобрение на материалната база



СДБ → РЗ → увеличение на РЗ



Финансова отчетност и прозрачност



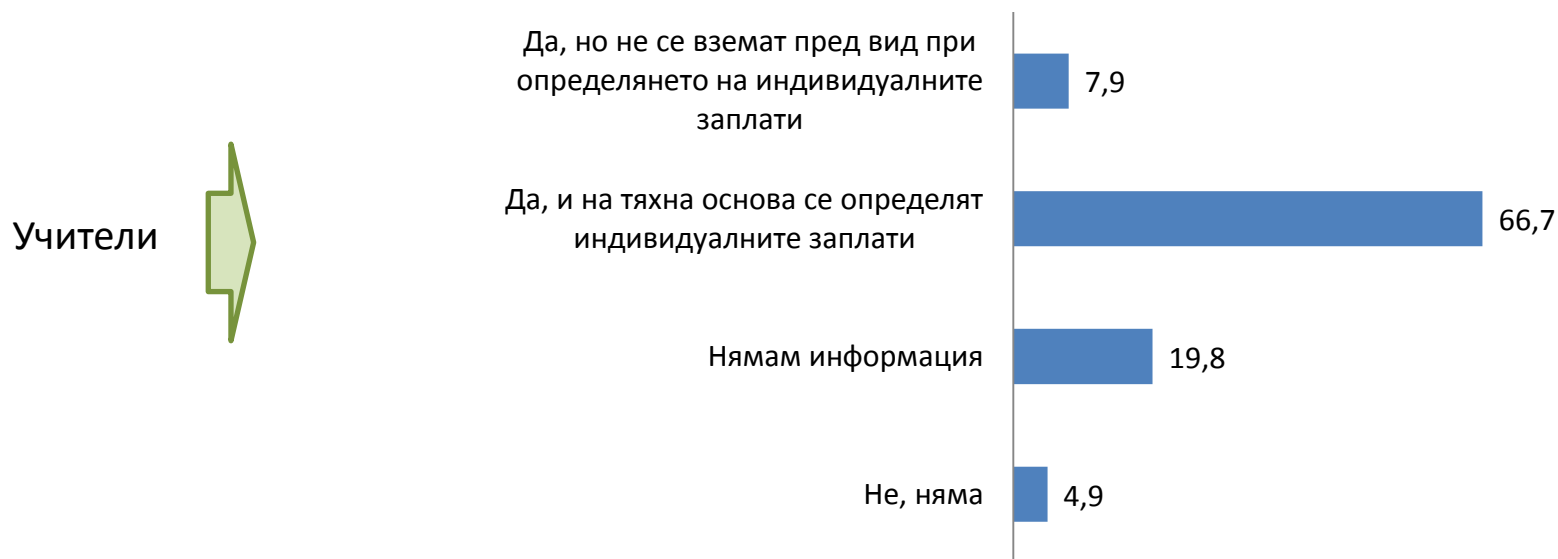
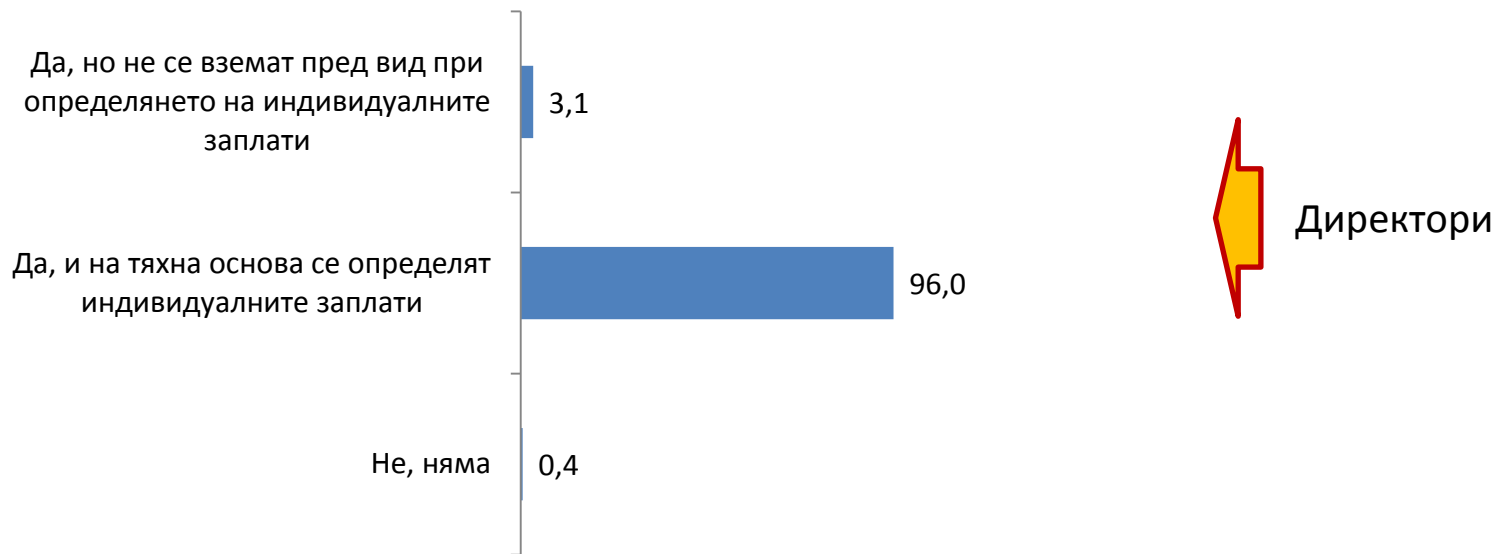
Диференциация на РЗ по вид на училището  
и по населено място



Равнище на заплащане

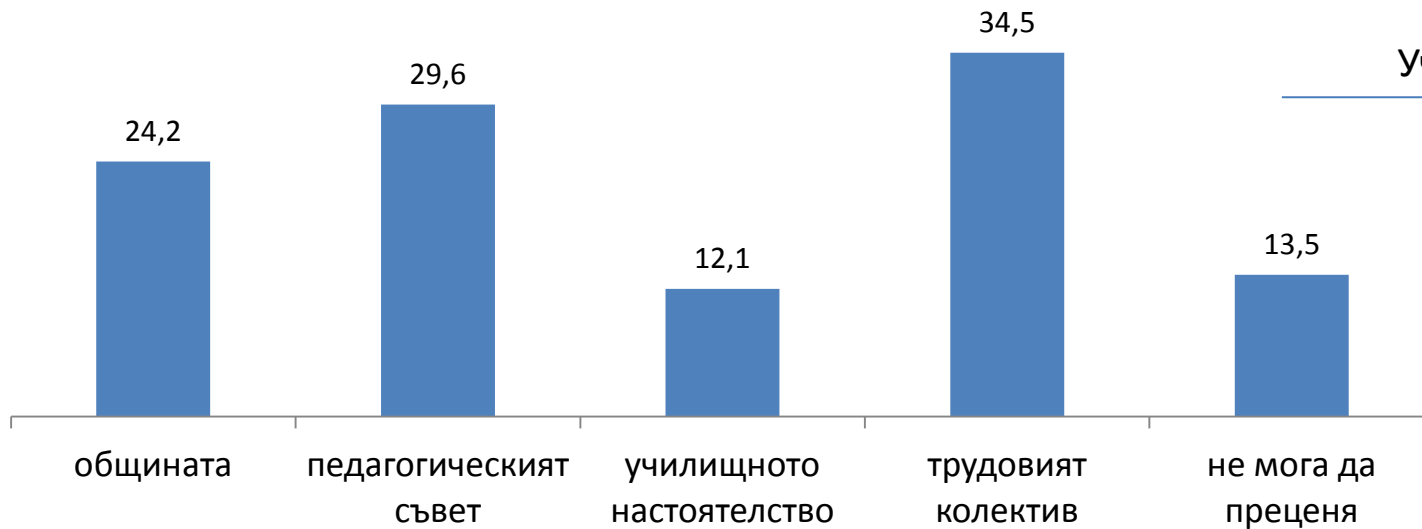


# Вътрешна организация, отчетност и контрол (1): правила за работната заплата

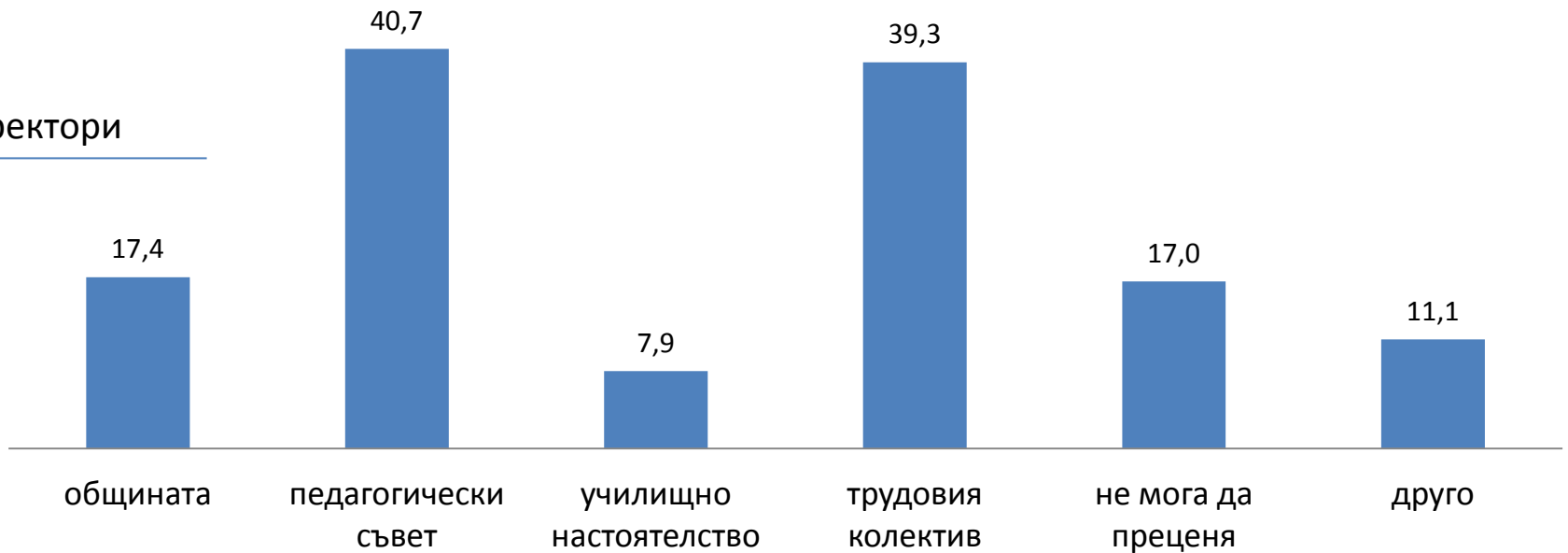


## Вътрешна организация, отчетност и контрол (2): контрол при определяне на работната заплата

Учители

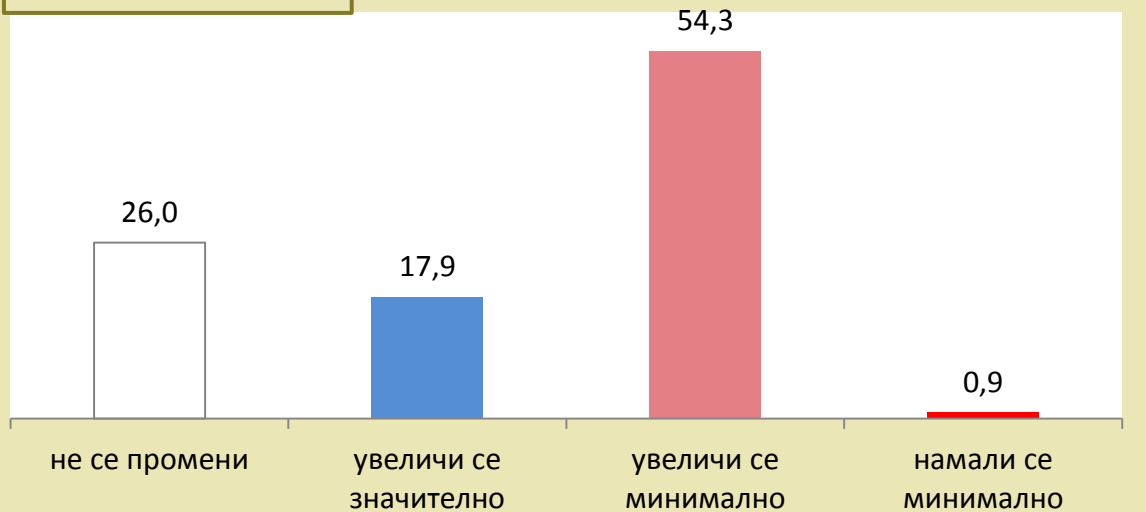


Директори

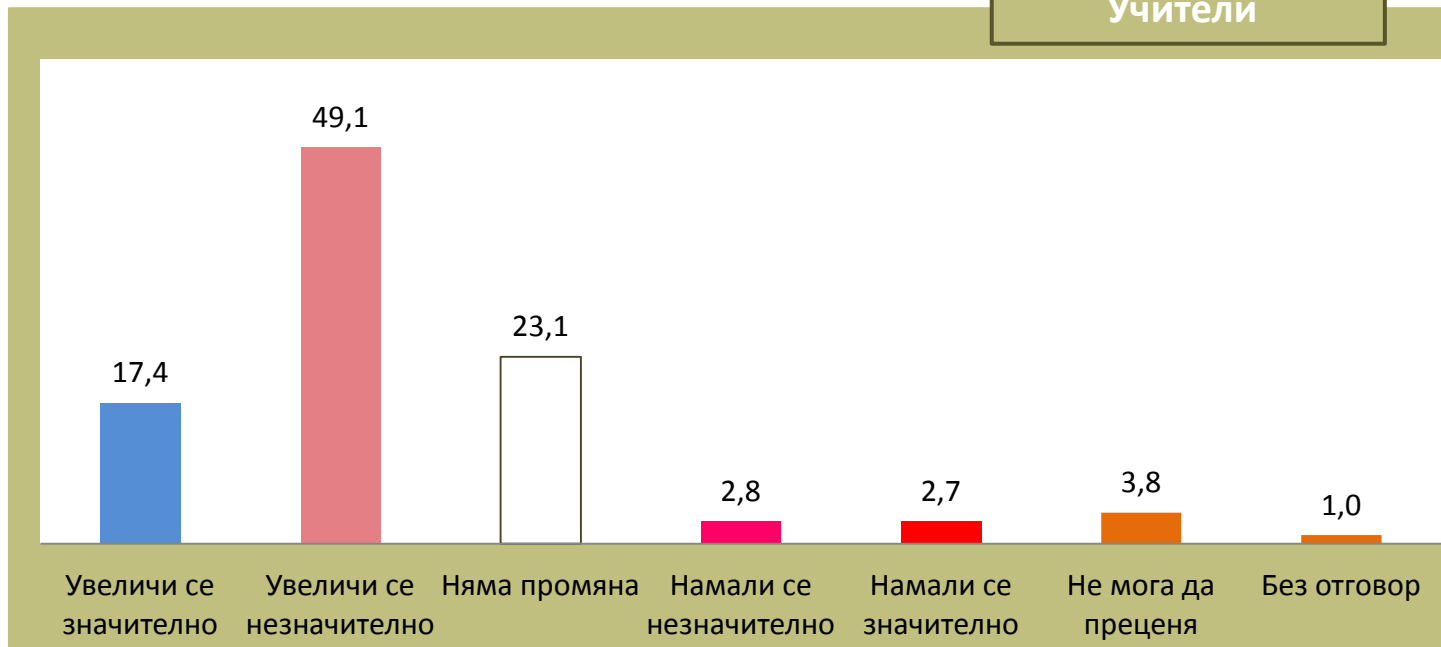


# Промяна в индивидуалното заплащане

## Директори



## Учители



# Различия в очакванията и оценките

директори

параметър

учители



Делегирани бюджети



Делегирани правомощия



Начин на определяне на РЗ



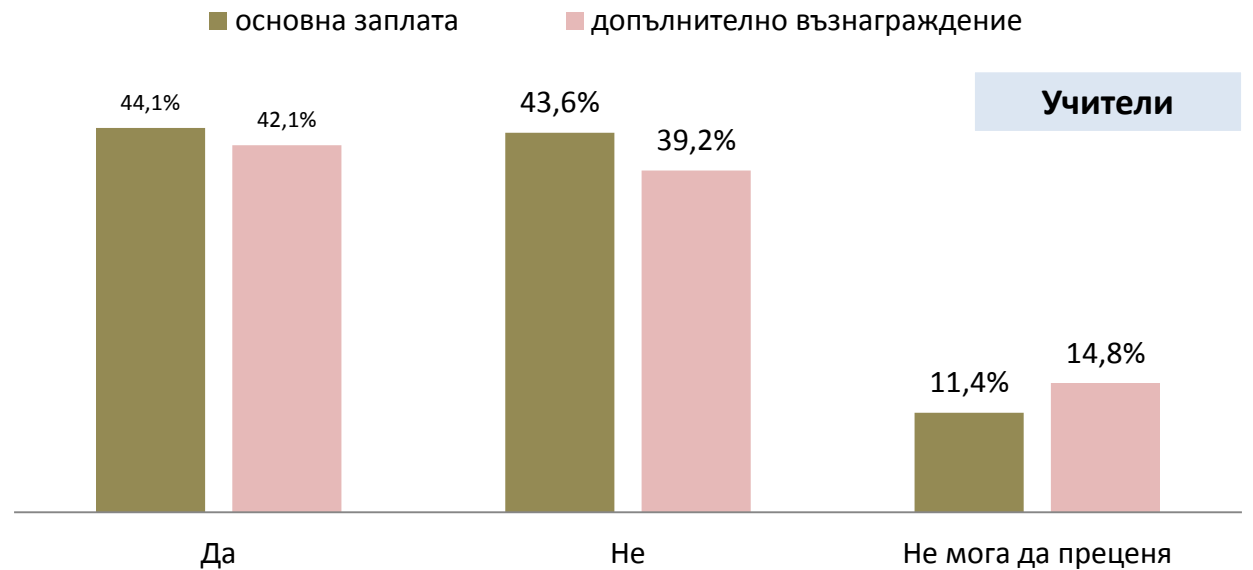
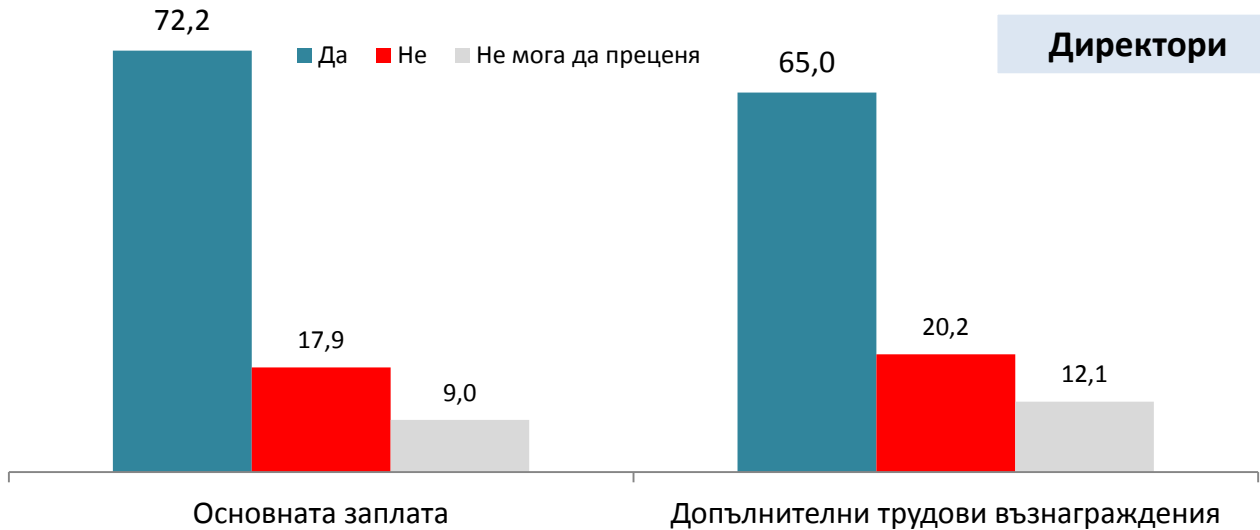
Условия на труд



Стимули

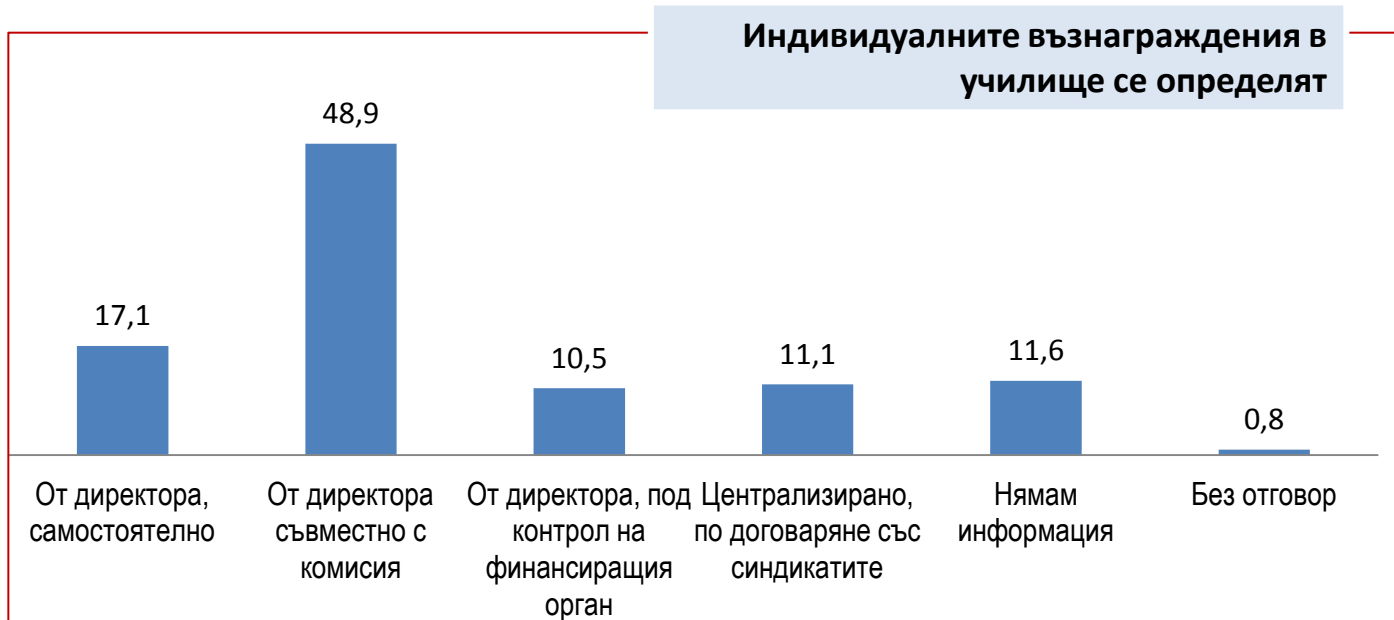


# Оценки за начина на заплащане (1): удовлетвореност от начина на определяне на РЗ в училище



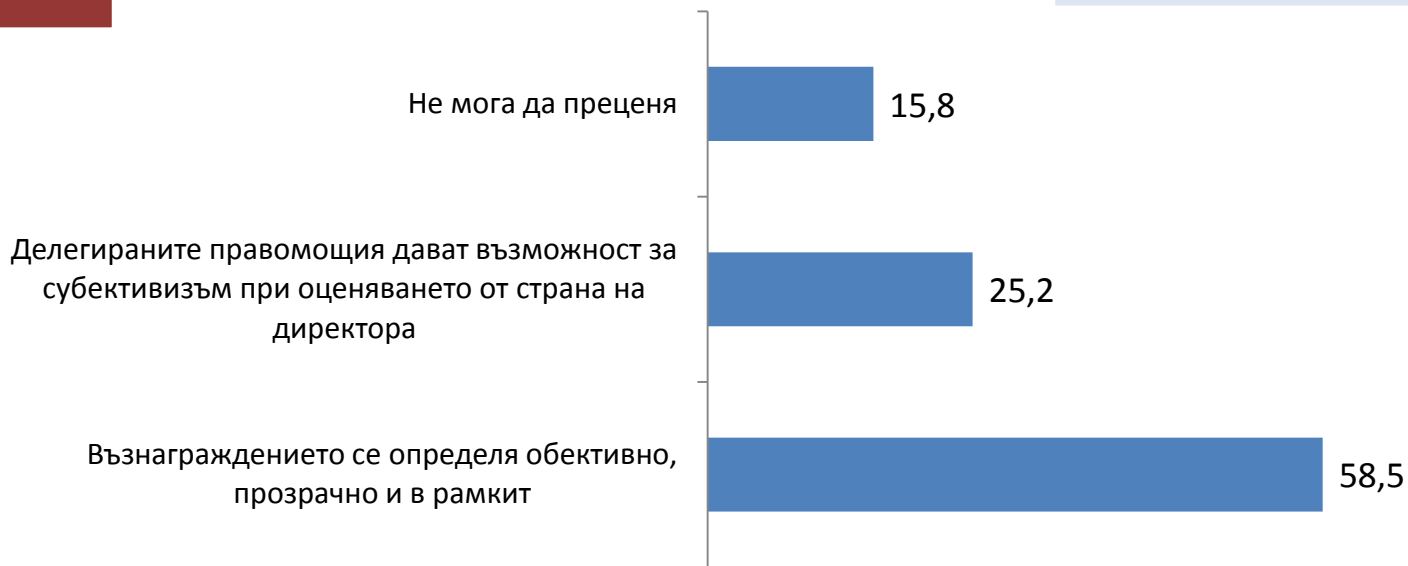


## Оценки за начина на заплащане (2)



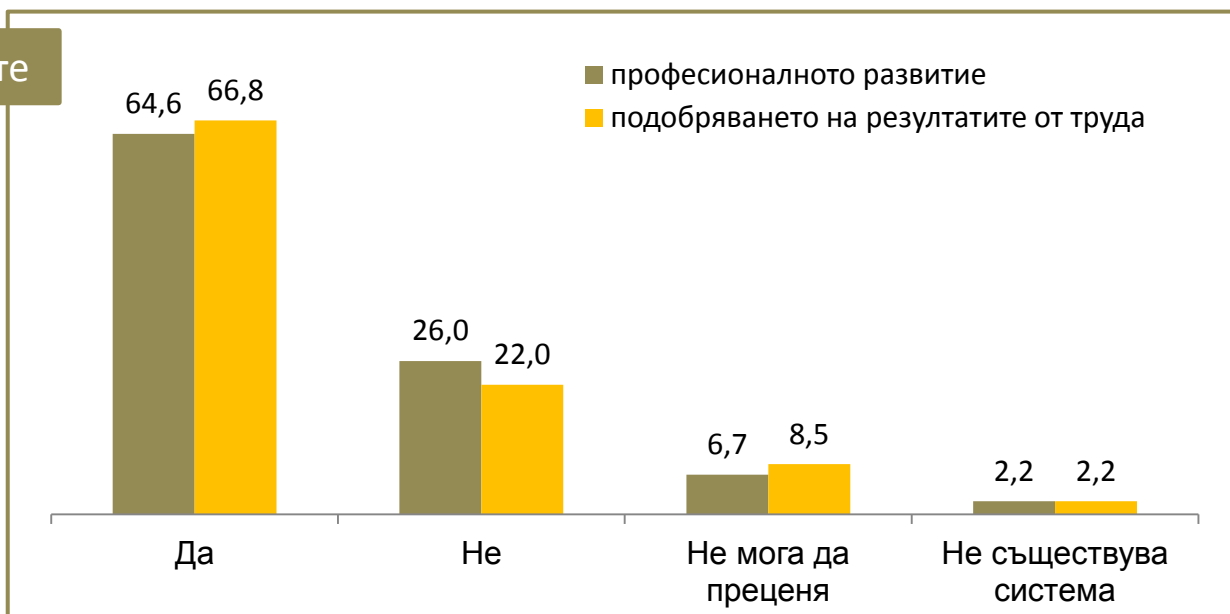
**Учители**

**Роля на директора**

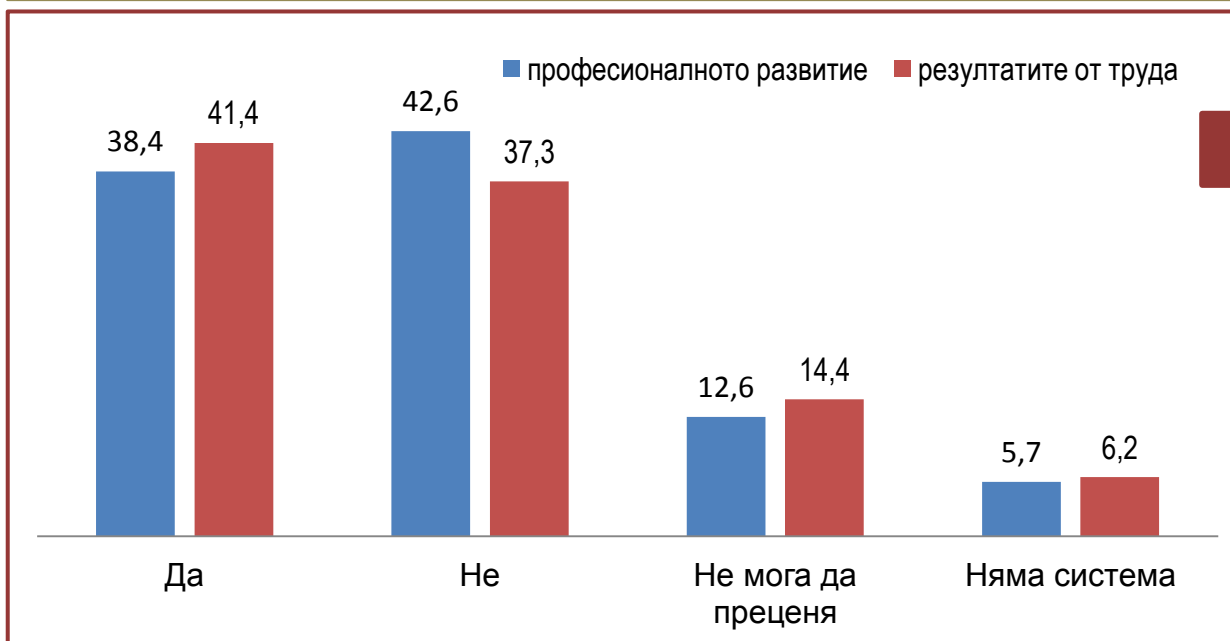


# Стимулираща роля на допълнителното трудово възнаграждение

За директорите



За учителите



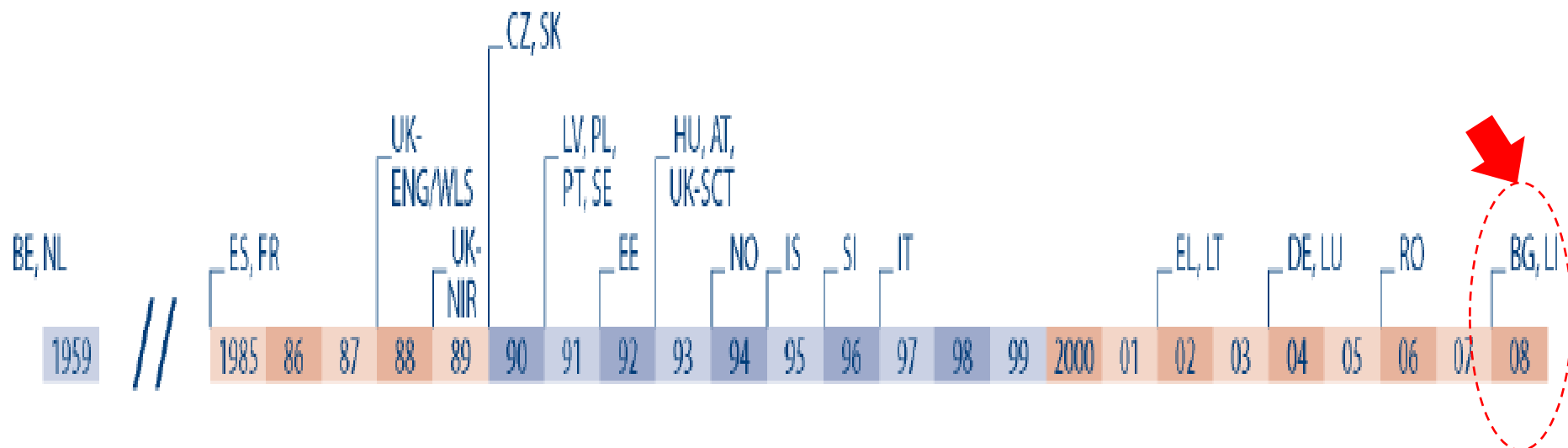
# ИЗСЛЕДВАНЕТО В СРАВНИТЕЛЕН ПЛАН

## Финансова автономност (1)

- Значителен напредък;
- Ниска мениджърска активност;
- Пасивна структура на източниците на собствени средства;
- Комуникация с общинските власти и участие;



### Въвеждане на реформи за училищна автономия в Европа (ISCED 1 и 2, 1985-2007)

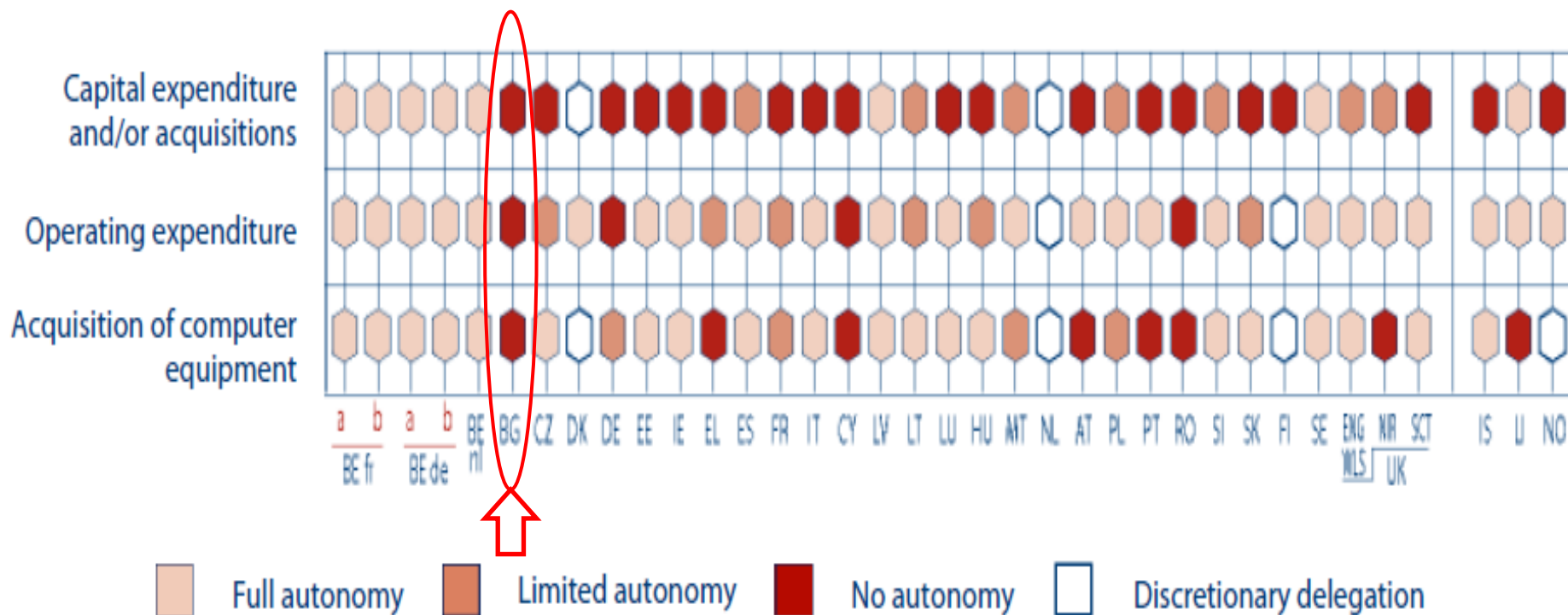


Източник: School Autonomy in Europe. Policies and Measures. Eurydice, 2007, p. 18

# Финансова автономност (2)



## Автономност на училищата при използването на публични средства (ISCED 1 и 2, 2006/2007)

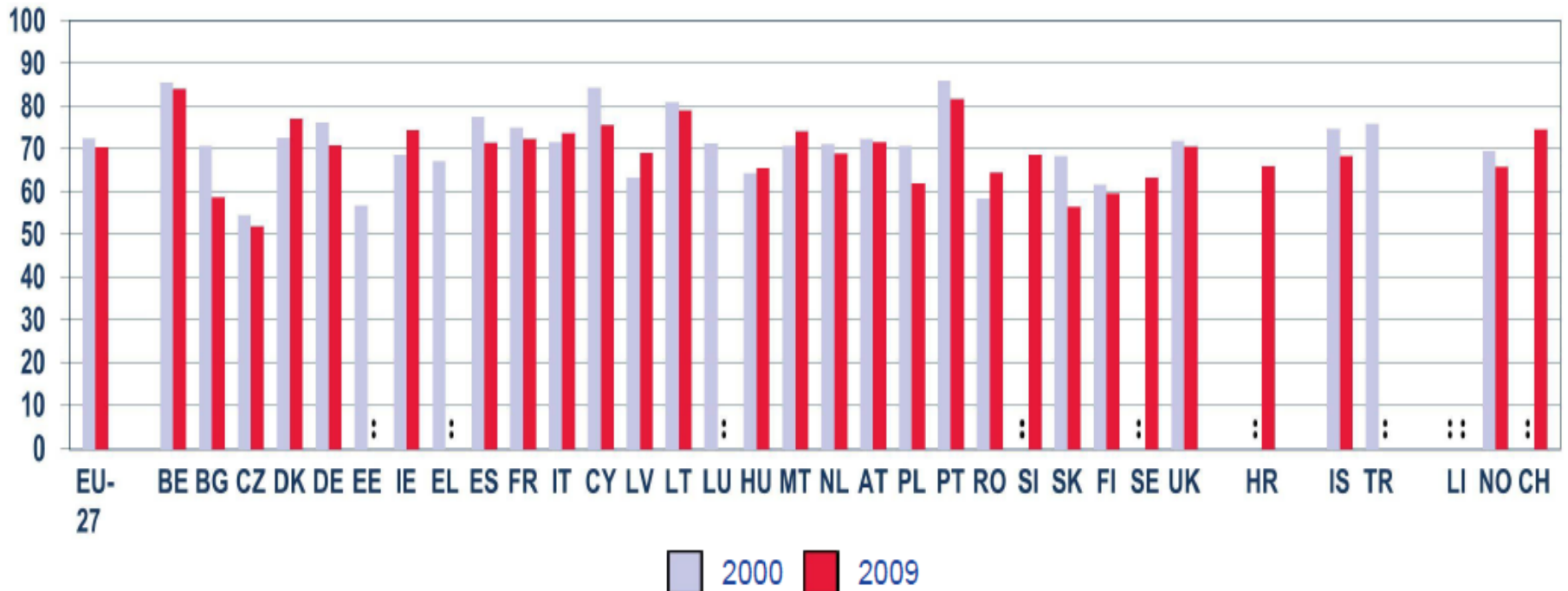


- Значително подобрене в резултат на въвеждане на СДБ;
- Източници:
  - Собствени приходи;
  - Преходни остатъци;

## Заплащане (1)

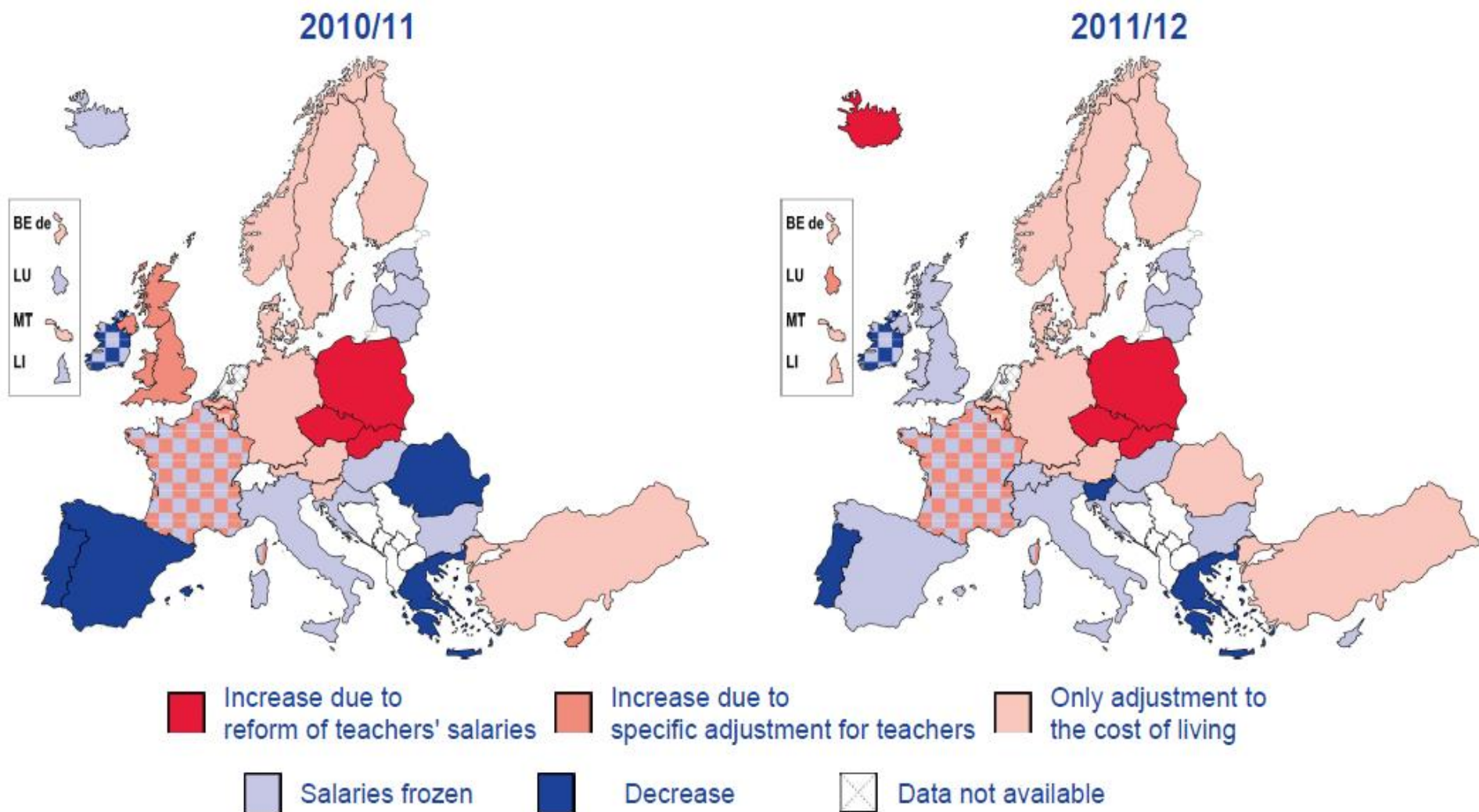
- Няма значим ефект от СДБ;
- Добра вътрешна организация, прозрачност и отчетност;
- Обща неудовлетвореност от равнището на заплащане;
- Различия в заплащането (по видове училеца и населени места);

Разходи за труд като процент от общите разходи за публичните образователни институции (ISCED 0-6)



## Заплащане (2)

Промяна в основните заплати на учителите и директорите  
за 2010/2011 г. и 2011/2012 г. на база предходен период

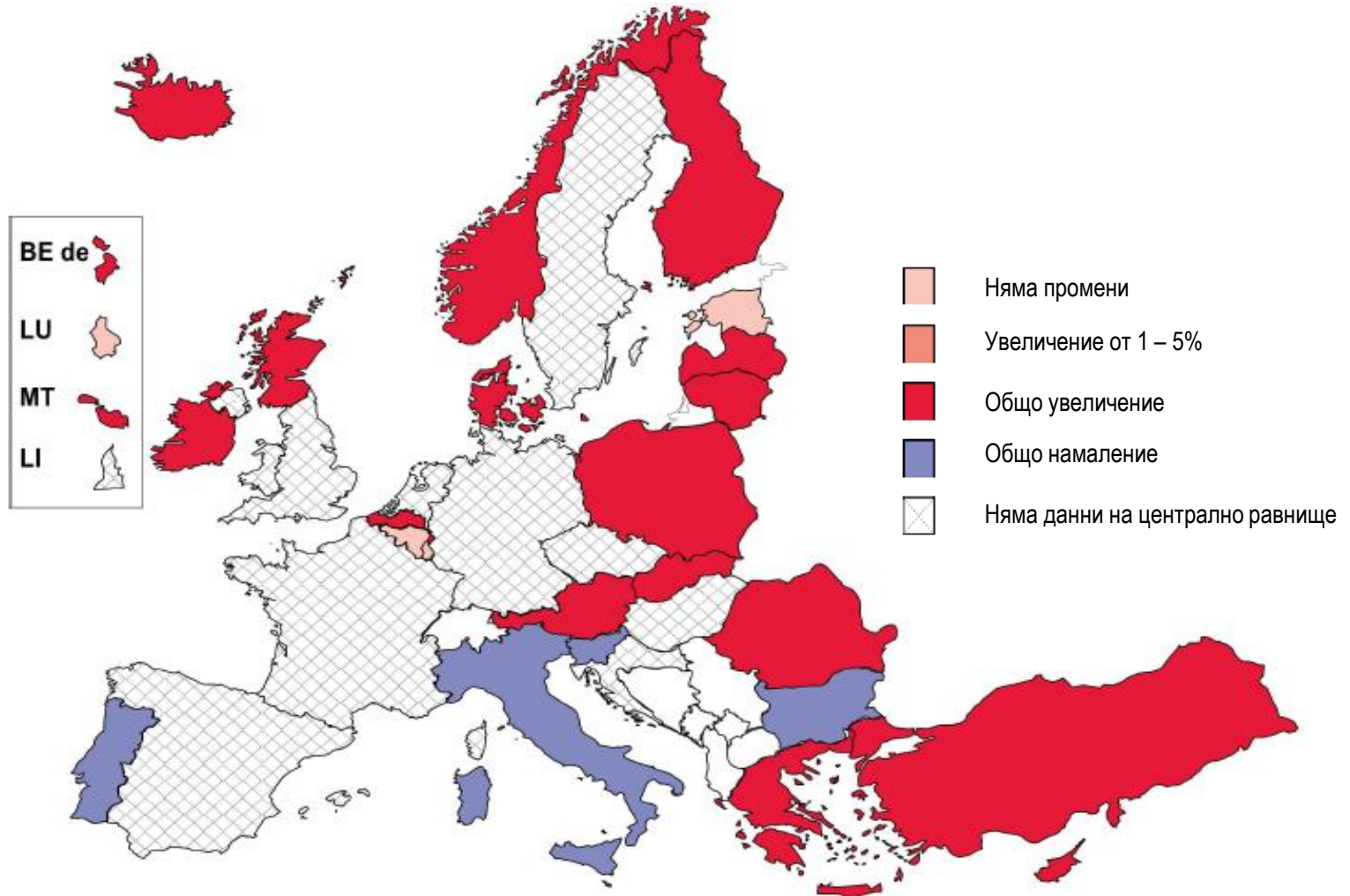




# Професионално развитие и стимули

- ½ от учителите са без квалификационна степен;
- 40% от директорите са без управленска квалификация;
- материалните стимули са недостатъчни;

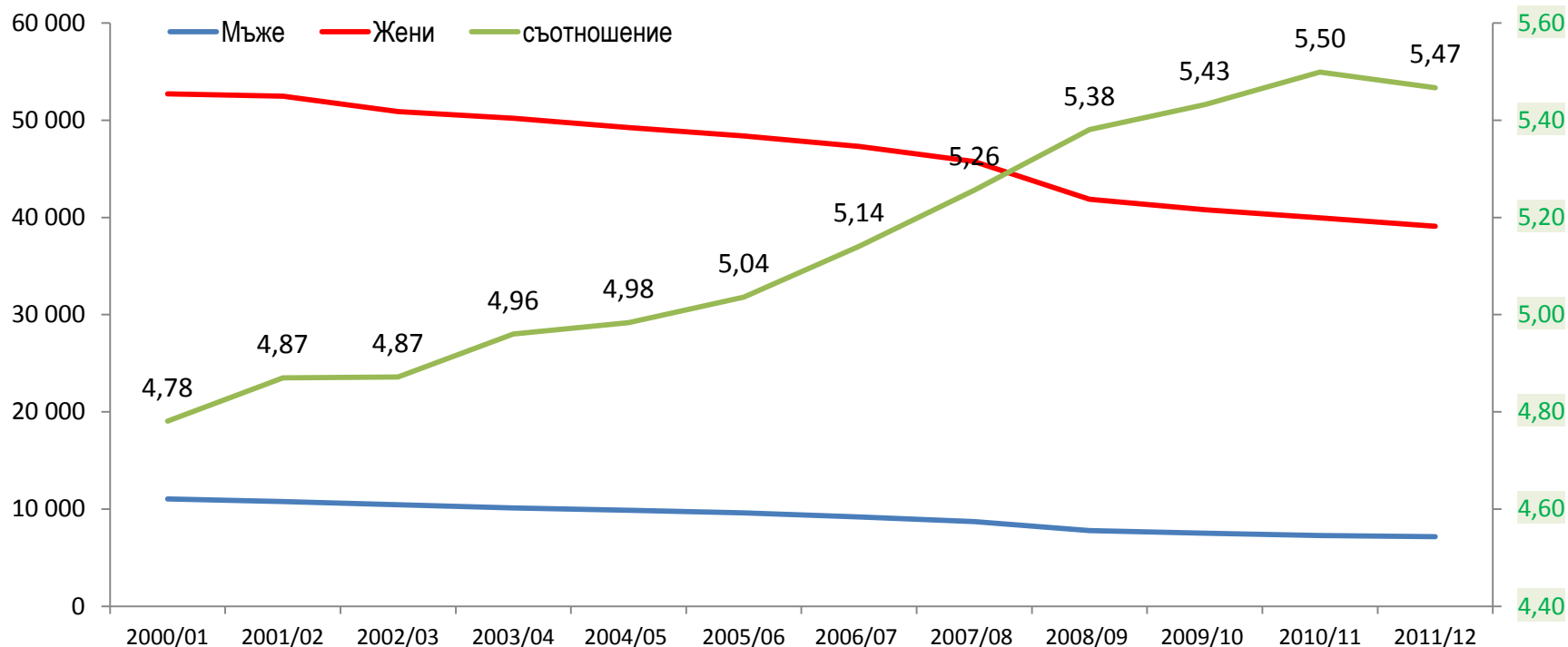
## Въвеждане на реформи за училищна автономия в Европа (ISCED 1 и 2, 1985-2007)



## Заетост: общи тенденции

- Отлив от учителската професия;
- Липсва мобилност в системата;
- Феминизация;
- Силно влияние на демографските процеси върху заетостта.

Заети в ООУ по пол за периода 2000-2012 г.



# Заетост: влияние на демографските процеси (1)

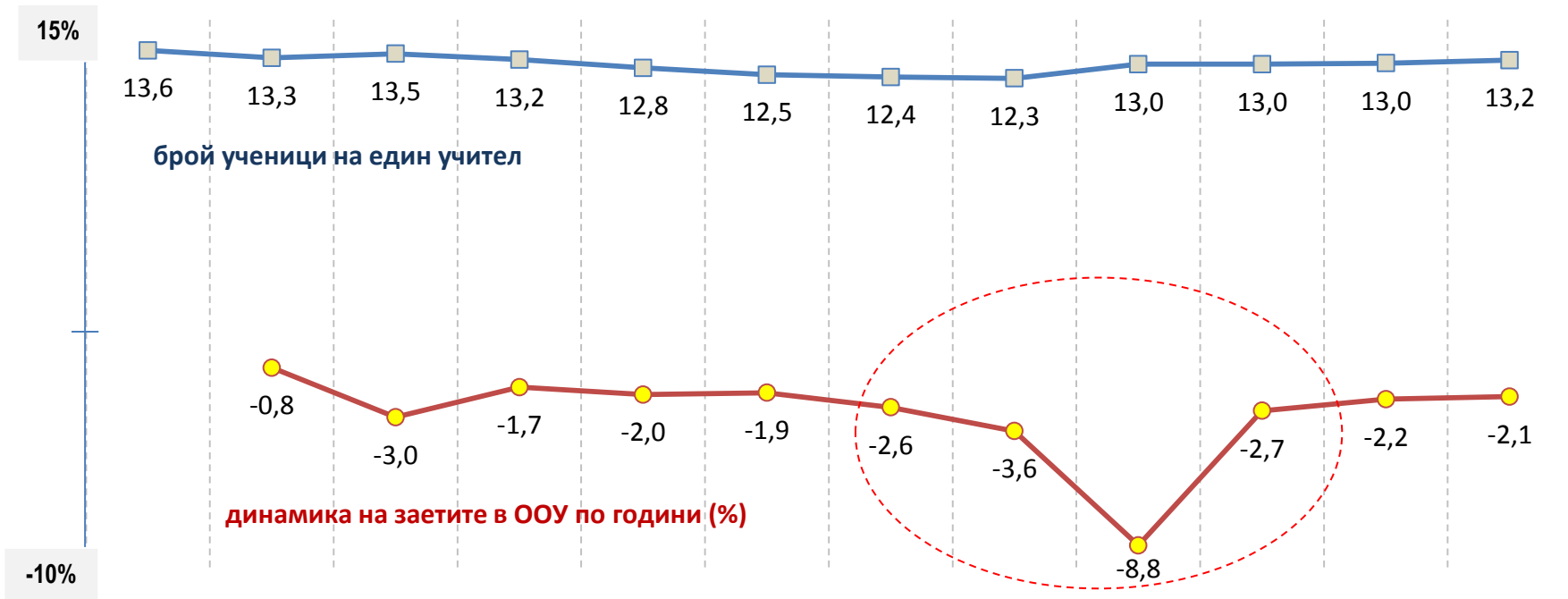
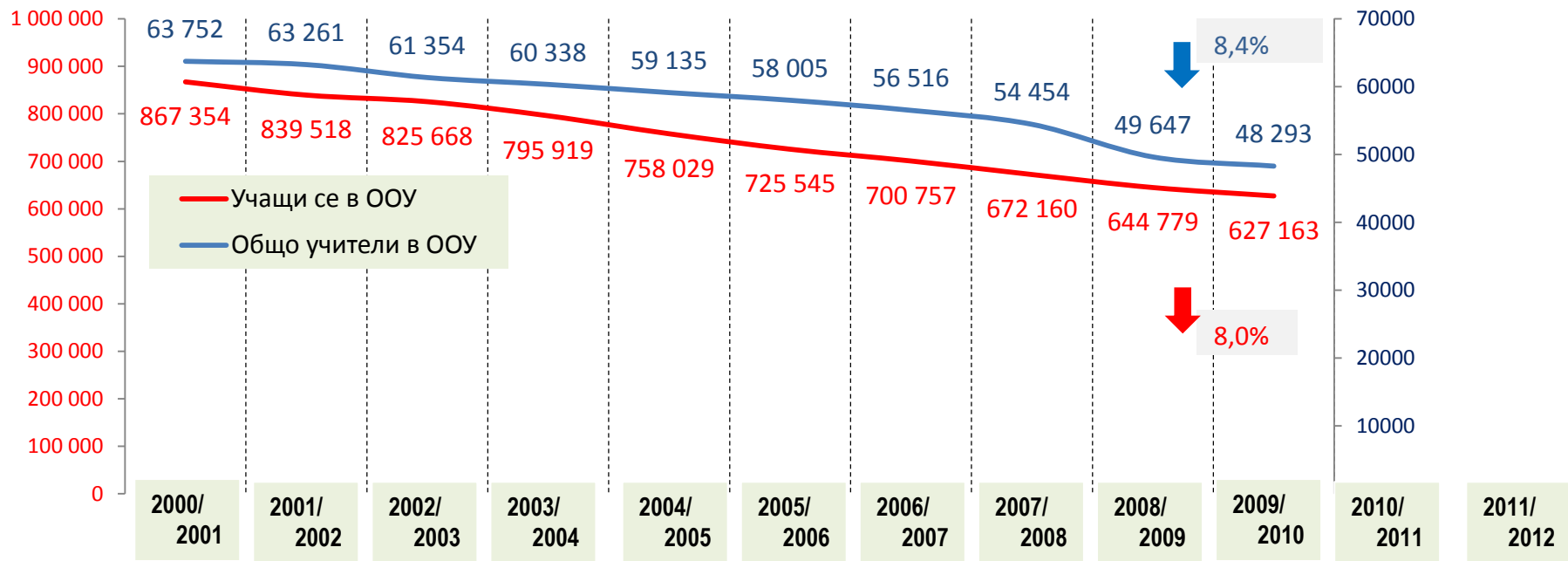


## Заети в системата на образованието в Европа (нарастване в % за периода 2000 – 2010 г.)



Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of Economic Crisis, Eurydice, 2013, p. 45

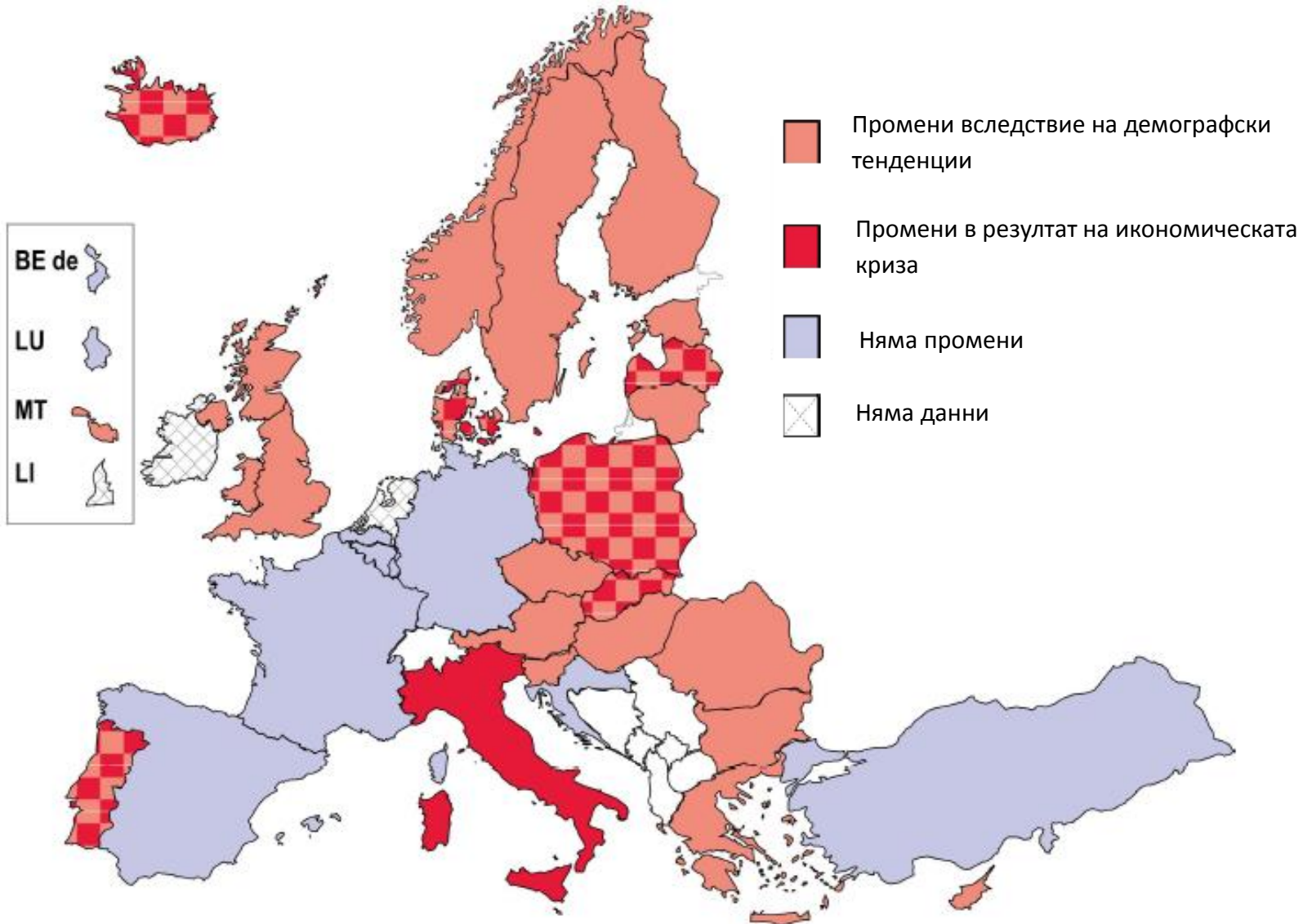
Забележка: Всички заети в публичния образователен сектор (по всички нива на ISCED)



# Училища: влияние на демографските процеси (3)



Обединяване и закриване на училища в страните от Европа  
(ISCED 0-3) 2010-2012 г.



# ПРОБЛЕМНИ ОБЛАСТИ

## Фокусна точка

## Равнище

## Инструмент

